

2021 YKS YERLEŞTİRMELERİNDE NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BÖLÜMÜNE YERLEŞEN ÖĞRENCİ SAYISINDAKİ DÜŞÜŞÜN NEDENLERİ¹

Melih Nadi TUTAN ²
Kübra ÖZTÜRK ³
Turgay DÜĞEN ⁴

Öz

Türkiye’de üniversite yerleştirmeleri, özellikle bazı bölümlerde öğrenci sayısının düşüşüne tanıklık etmiştir. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi (NÖHÜ), Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (SBUI) bölümü de, bazı vakıf ve çoğu Anadolu’da yer alan devlet üniversitelerinin SBUI bölümlerinde olduğu gibi bu olgudan etkilenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın amacı; 2021 Yükseköğretim Kurumları Sınavı’nda (YKS) NÖHÜ SBUI bölümünün tecrübe ettiği bu olgunun nedenlerini araştırmış olmakla birlikte, SBUI öğrencilerinin üniversite tercihlerini şekillendiren olumlu ve/veya olumsuz motivasyonları açığa çıkararak çözüm önerilerinde bulunmaktadır. Bu amaçla NÖHÜ, SBUI bölümünün karakteristiklerini hem üniversite şehri hem taban başarı sıralaması açısından yansıtılabileceği düşünülen ve 2021 YKS sonucunda 10’un üzerinde öğrencinin yerleşmiş olduğu üniversitelerin SBUI bölümlerindeki, üniversitelerine ikamet ettikleri şehirden ayrılarak gelmiş 1. sınıf öğrencilerinden çalışma grubu oluşturularak yarı-yapılandırılmış mülakatlar ile veriler toplanmış ve nitel içerik analizi (qualitative content analysis) ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin şehir yakınlığı ve imajını, bölüm dersleri ve iş imkanlarını, aile ve sosyal çevre tavsiyelerini birincil olarak önemsedikleri, akademik kadroların yetkinliği ve yabancı dil gelişimi imkanlarını da diğer faktörler olarak gördükleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler : Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, YKS, Yerleştirme Sonuçları, Üniversite Tercihleri, Tercih Nedenleri.

JEL Sınıflandırması : I20, I23

¹ İlgili çalışmada 26.10.2021 tarih ve E-86837521-050.99-129895 sayılı Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi etik kurulundan gerekli izinler alınmıştır. Bu çalışma, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordianasyon Birimi tarafından kabul edilen 05.01.2022 tarih ve 2022/01/01 nolu aynı başlıklı bilimsel araştırma projesinden üretilmiştir.

² Arş. Gör. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, melihnaditutan@ohu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2801-3650.

³ Arş. Gör. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, kubra.ozturk@ohu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1227-3287.

⁴ Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, turgay.dugen@ohu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7459-1382.

Atıf/Citation (APA 6):

Tutan, M. N., Öztürk, K., & Düğen, T. (2023). 2021 YKS yerleştirmelerinde Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümüne yerleşen öğrenci sayısındaki düşüşün nedenleri. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 811-843. <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.1262036>.

MOTIVES BEHIND THE DECREASE OF THE NUMBER OF STUDENTS PLACED IN THE DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCES AND INTERNATIONAL RELATIONS AT NIGDE OMER HALISDEMIR UNIVERSITY IN 2021 YKS PLACEMENTS

Abstract

In recent years, universities in Turkey have witnessed decreasing number of students in certain programmes. Just as in a few foundation universities, most state universities' Political Science and International Relations (PSIR) undergraduate programmes, Nigde Omer Halisdemir University's (NOHU) PSIR is negatively affected by the same fact. In this manner, the purposes of the study are to explore the causes of this phenomenon, to uncover positive or negative motivations behind the choices of PSIR students, and to propose solutions. For this purpose, the data, which is thought to reflect the characteristics of the PSIR department of NOHU in terms of both university's city and placement rankings, is collected by semi-structured interviews from freshmen in PSIR undergraduate programmes with at least ten students who came from out of town to the city where their universities are located. Collected data were analysed by qualitative content analysis. At the end of the study, it is concluded that undergraduates prioritise image and geographical location of the city where their universities are located. Besides, courses and employment opportunities of the programme and family and social environment advices are other primary motivations. Qualifications of academic staff and foreign language opportunities are also other noteworthy determinants.

Keywords : Political Science and International Relations, YKS, Placement Results, University Choice, Choice Motivations

JEL Classification : I20, I23.

GİRİŞ

Türk yükseköğretiminde, bünyesinde edebiyattan tarihe, tarihten siyasi ilimlere kadar oldukça değerli bilim insanları yetiştirmiş olmasına karşın sosyal bilimler, çoğunlukla doğa bilimlerinin gölgesinde kalmıştır. Artan üniversite sayısıyla orantılı şekilde öğrenciden yoksun sosyal bilimler bölümlerinin de artmasıyla bu gölgede kalma hali günden güne derinleşmektedir. Bu derinleşmenin görünümleri sosyal bilimler alanında öğretim faaliyetlerini yürüten İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde (İİBF) bulunabilir.

Bu minvalde; içinde İktisat, Maliye, Kamu Yönetimi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (SBUİ) disiplinleri gibi tarihsel olarak daha köklü bölümlerle birlikte; görece yeni İşletme, Finans ve Bankacılık, Uluslararası Ticaret gibi bilim alanlarını barındıran bu fakültelerdeki toplam öğrenci sayıları azalmakla birlikte; bu bölümlerin başarı sıralamaları da seneden seneye gerilemektedir (Bucak & ark., 2019: 11). Tercih-başarı (tercih sıklığı ile bölümlerin başarı sıralamaları arasında negatif bir ilişki görülmektedir) sıralaması arasındaki bu pozitif ilişkiyi, İİBF'lerin diğere fakültelere kıyasla kurulmasının görece kolay olmasının yanında, mezuniyet sonrasında açılan kamu kadrolarına diğere fakültelerden mezunların da başvurabilmesinin önünün açılmasının da ivmelendirdiğı söylenebilir (Eğilmez, 2014). Sadece İİBF'ler değıl, diğere bilim alanlarında da yaşanan bu olgunun arkasında artan üniversite sayısıyla birlikte kontenjan arzının öğrenci talebinin üzerine çıkmasıyla birlikte (Yalçıntaş & Akkaya, 2019a; 2019b), öğrencilerin uzun erimli bir projeksiyona sahip olmamaları, ekonomik şartlar, üniversitenin "iş bulma" ile özdeş görülmesi gibi etkenlerin de olduğı belirtilmektedir (Erkut, 2018). Genelden özele gidildiğinde de aynı olguyu görmek mümkündür.

Türkiye’de Uluslararası İlişkiler (Uİ) değil, ama Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (SBKY), ve Kamu Yönetimi (KY) bölümleri nezdinde yapılan çalışmalarda da benzer bulgular saptanmıştır. Ömürgönülşen’in (2010: 146) 2010 yılında yayımlanan ve önceki yıllara ait veriler ışığında SBKY bölümlerinin kontenjan doluluk oranlarına dair yaptığı projeksiyonların yer aldığı çalışmada, bu bölümü tercih eden öğrencilerin ileriki yıllarda artarak devam edeceği öne sürülmekle birlikte; lisans programları kontenjan doluluk oranlarındaki topyekûn düşüşün yanında, SBKY ve KY bölümlerinin, Açıköğretim Fakülteleri (AÖF) etkeni çıkarıldığında, 2017 yılından başlayarak “doluluk problemiyle” diğer lisans programlarına kıyasla daha fazla karşılaştığı görülmektedir (Orhan & Suluhan, 2019: 60-62). Kiriş ve Gül (2021: 331) tarafından yapılan çalışmada da, doluluk oranı bakımından örgün öğretime devam eden SBKY ve KY bölümlerine ilişkin bir veri olmamasına karşın, açık ve/veya uzaktan öğretim yapan bu bölümlerin 2015 ve 2016’da sırasıyla %79,5 ve %81 doluluğa erişebilmiş olmasına karşın, 2017 yılında %17,3’e ulaşabildiği ifade edilmektedir. Bu minvalde en azından yaklaşık beş senelik bir olgu, yani kontenjanların doluluk oranlarındaki düşüş söz konusudur.

Bu bağlamda, SBUİ, Uİ, SBKY ve KY’lerin genellikle bağlı buldukları İİBF’ler ile birlikte, Türk yükseköğretimindeki doluluk oranları bakımından negatif bir ayrışmaya niceliksel açıdan maruz kalmalarının yanında niteliksel açıdan da bir “bunalım” içinde oldukları, zira, mezunlarına istihdam olanakları açısından kısıtlı kalmış, kontenjan arzı bakımından belli bir dönem boyunca aşırı artış yaşamış, öğretim üyesi/öğrenci oranı bakımından son derece dezavantajlı -2018 yılında oran bakımından 52 Uİ programının 40’ı, 135 SBUİ/SBKY programının ise 101’i 10’un altına inememiştir- bir konumda oldukları görülmektedir (Erkut, 2019: 9-10). Çalışmanın kapsamı içerisinde bulunan bölümlere dair yaklaşık son beş senelik veriler de göstermektedir ki, doluluk oranlarındaki dramatik düşüşler Covid-19 Pandemisinden önce başlayan bir sürece tekabül etmektedir. Dolayısıyla pandemi şartları, yalnızca bu düşüşün artış hızını tetikleyen bir olgu olma potansiyeli taşımaktadır.

Tüm bunlara karşın, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) verilerine göre SBUİ/Uİ bölümlerinin 2021 yılında halen bünyelerine katabildikleri yaklaşık 6.000 öğrenci bulunmaktadır (2021b)*. Hem genel anlamda hem de İİBF’lerde yaşanan bu düşüşe rağmen, bu kadar öğrencinin SBUİ/Uİ bölümlerini tercih etmesi, üniversiteler arası kontenjan doluluk oranları arasındaki farklılıkların hangi kaynaklardan neşet ettiği sorusunu akla getirmektedir. Aşağıda da görüleceği şekilde, çalışmanın konusu olan NÖHÜ, İİBF, SBUİ ile benzerlik arz eden bölümler arasında da, az da olsa tercih farklılıkları göze çarpmaktadır. Bu olgu ise, öğrenci tercihlerine ilişkin çalışmaların yer aldığı literatürü işaret etmektedir. Bunun için öncelikle, genelden özele doğru bir gidişle, NÖHÜ, İİBF, SBUİ’nin hangi konumda bulunduğu ve hangi üniversite bölümleriyle kıyaslanıp öğrenci tercihlerine ilişkin bir araştırmanın yapılabileceği sorusu cevaplandırılabilir. ÖSYM verilerine bakıldığında, toplam SBUİ/Uİ kontenjanlarının* ülke genelinde %63 oranında doluluğa sahip olduğu görülmektedir.

Bu öğrencilerin devlet ve vakıf üniversitelerine göre dağılımları sırasıyla 4.750 ve 1.365 olarak gerçekleşmiş; üniversitelerin devlet ya da vakıf üniversiteleri olmaları, kontenjan doluluk oranları açısından bir fark meydana getirmemiştir (ÖSYM, 2021b). Buna ek olarak, Türkiye genelinde SBUİ ve Uİ bölümleri açısından toplama bakıldığında öğrencilerin tercihlerinde devlet ve vakıf üniversitelerinin yaklaşık aynı oranda tercih edildiği görülmektedir (ÖSYM, 2021b). Buna karşın, vakıf üniversitelerinin özellikle tam burslu kontenjanlarının oldukça az olduğu ve bazı öğrencilerin ekonomik ve sosyal nedenlerle buldukları şehirde aileleriyle kalma motivasyonu ile vakıf üniversitelerini tercih edebildikleri gerçeği de unutulmamalıdır.

Burs durumlarına dair veriler; Türkiye genelinde vakıf üniversitelerinin tam burslu ve tam ücretli SBUİ/Uİ bölümlerinin neredeyse tamamen dolduğunu; buna karşılık %50 burslu seçeneğinin ise sadece yaklaşık %40 oranında tercih edildiğini göstermektedir (ÖSYM, 2021b). Bu olgu, vakıf üniversitelerini tercih eden öğrencileri betimleyebilecek bir örneklem ile yapılacak bir araştırmanın konusu olabilecek nitelikteyse de; bu noktada, vakıf üniversitelerindeki SBUİ/Uİ öğrencilerinin bir kısmının bu bölümleri

* ÖSYM’nin, senelik olarak Yükseköğretim Kurumları Sınavlarından (YKS) sonra yayımladığı tablodan SBUİ ve Uİ bölümleri filtrelenerek toplam yerleşen öğrenci sayılarına ulaşılmıştır. Bundan sonraki verilerde de benzer bir metod takip edilerek gerekli “süz” işlemleriyle gerekli bilgiler edinilmiştir.

* Çalışma; NÖHÜ, İİBF, SBUİ’yi kapsamı içine aldığından, ülke genelindeki SBKY ve KY bölümleri verilerin dışında bırakılmıştır.

belli bir farkındalıkla tercih ettikleri diğer kısmının ise “bir üniversite okuma zorunluluğu” hisseden öğrencileri ihtiva ettiği söylenebilir. Vakıf üniversitelerinin kontenjan doluluklarının öğretim diline göre ayrımında görülen farklılık da, devlet üniversitelerinden bölümler için de bir gösterge olabilecek potansiyeldedir.

Vakıf üniversitelerindeki SBUİ/UI bölümlerinde Türkçe dilinde öğretim yapan her 1 programa karşılık, 3 İngilizce program bulunmaktadır. Bu farklılığa rağmen, Türkçe programları yaklaşık %45 doluluğa sahipken; İngilizce programlar kontenjanlarını %60'ın üzerinde doldurabilmişlerdir (ÖSYM, 2021b). Bu görece üstünlük devlet üniversitelerinde de aynı değişken göz önünde bulundurulduğunda görülecektir. Ancak bunda, üniversitenin bulunduğu şehrin konumu da dikkate alınmalıdır; zira, İngilizce öğretim yapan çoğu devlet üniversitesi görece büyük şehirlerde bulunmaktadır.

Ancak, devlet üniversiteleri değerlendirildiğinde, öğretim dilinden önce değinilebilecek birkaç husustan birinin öğretim türü olduğu söylenebilir. Devlet üniversitelerinin SBUİ/UI programlarında örgün öğretim (NÖ), ikinci öğretim (İÖ) ve açıköğretim (AÖ) şeklinde üç farklı öğretim türü bulunmaktadır. Bunlar arasındaki ayrıma bakıldığında, genelde sanılanın aksine, SBUİ/UI bölümlerinin NÖ ve İÖ'lerinin kontenjanlarını dolduramamasında AÖ'lerin payının daha düşük olduğu görülmektedir

SBUİ/UI bölümlerinde yaklaşık her 1 AÖ ve İÖ öğrencisine karşılık, 5 NÖ öğrencisi bulunmaktadır (ÖSYM, 2021b). Toplam kontenjanlar içerisindeki yerleşen öğrenci sayıları, yani kontenjan doluluk oranları göz önünde bulundurulduğunda da, halen NÖ'lerin en avantajlı konumda oldukları, AÖ'lere yerleşen tüm öğrencilerin NÖ'lerdeki boş kontenjanlara yerleşmeler dahi Türkiye'de NÖ türündeki SBUİ/UI kontenjanlarını dolduramayacakları görülmektedir. Bu minvalde, AÖ'lerin NÖ'lerle kıyaslanabilecek bir potansiyel teşkil etmedikleri ifade edilebilir. Nitekim AÖ programlarının amaçları da öğrencilerin çalışma hayatında bulunmayı tercih edebilmeleri, ailelerinin yanında bulunmayı isteyebilmeleri gibi nedenlerle NÖ'lerden farklılaşmaktadır.

Devlet üniversitelerinin öğretim diline göre kontenjan doluluk oranları arasındaki farklar dikkate alındığında, yine şehir etkisi bulunmakla birlikte, programların İngilizce öğretim yapmasının belirli bir avantaj sağlamış olabileceği ifade edilebilir. Fransızca ve Almanca programlar dışarıda bırakıldığında - sırasıyla toplam kontenjanları 30 ve 50- ve AÖF etkileri çıkarıldığında İngilizce programların %90'ın üzerinde bir doluluğa eriştiği görülmektedir (ÖSYM, 2021b). Hatta, İÖ ve AÖF'lerin çıkarılmasıyla şu ana kadar en avantajlı konumda bulunan Türkçe programlar, tüm öğretim türleri dahil edildiğinde dahi İngilizce programların doluluk oranına erişememektedir. Ancak burada, şehir gelişmişlik düzeyinin bir rol oynadığı, zira düşük gelişmişlik seviyesine sahip şehirlerdeki devlet üniversitelerinin SBUİ/UI lisans programlarında İngilizce öğretim dilinin etkisinin tespit edilmesini sağlayabilecek bir İngilizce programın bulunmadığı söylenebilir. Öyle ki, tüm bu değişkenlere kıyasla en anlamlı sonuçları veren şehir gelişmişlik düzeyi, Türkiye'deki SBUİ/UI'lerin kontenjan doluluk oranları konusunda en ciddi değişken olarak gözükmektedir

Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından 2017 yılı için hazırlanan ve il ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerini sınıflandıran araştırmada İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey-2 (İBBS-2) bölgelerinde Niğde, TR71'de (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir) yer alır ve dört kademedен üçüncü en az gelişmiş bölge içinde sınıflandırılırken ve Düzey-3 (İBBS-3) bölgelerinde ise altı kademe içerisinde beşinci en az gelişmiş iller seviyesinde kategorilendirilmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2019: 35-37; 69-71). Şehir gelişmişlik düzeyi SBUİ/UI kontenjanlarının doluluk oranlarındaki farklılaşmayı yansıtmaktadır.

1. seviyede yer alan şehirler, neredeyse tam doluluk oranına sahipken, 3. seviyeye birlikte bu oran %60'ın altına düşmekte, sonraki seviyelerde ise %25'in üzerine çıkmamaktadır (ÖSYM, 2021b).*

* 1. seviyede Antalya, Ankara, Bursa, Eskişehir, İzmir, İstanbul, Kocaeli, Muğla, Tekirdağ; 2. seviyede Aydın, Balıkesir, Bolu, Çanakkale, Edirne, Isparta, Karabük, Kayseri, Kırklareli, Konya, Manisa, Sakarya, Yalova; 3. seviyede Adana, Düzce, Karaman, Kırıkkale, Kütahya, Mersin, Rize, Trabzon; 4. seviyede Aksaray, Hatay, Kastamonu, Kırşehir, Malatya, Nevşehir; 5. seviyede Çankırı, Erzurum, Giresun,

İlk üç seviyedeki şehirlerde bulunan devlet üniversitelerinde SBUİ/Üİ öğrencileri, toplam öğrencilerin %95,8'ine ev sahipliği yaparken, kalan üç seviyedeki şehirler %5'inin dahi tercihlerinde yer almamaktadır (ÖSYM, 2021b). Toplam kontenjanlarının %71,2'si dolu olan ilk üç seviyedeki şehirlere karşılık son üç seviyedeki şehirler devlet üniversitelerindeki SBUİ/Üİ kontenjanlarının yalnızca %3,1'ini doldurabilmektedir (ÖSYM, 2021b). “Boş kontenjan sorunsalının” başladığı ilk seviye olan 4. seviyedeki devlet üniversitelerine bakıldığında, veri sayısı küçüldüğünden sağlıklı bir analiz yapmak zorlaşsa da, İngilizce öğretim dilinin kısmi avantaj sağladığı söylenebilir.

4. seviyede bulunan şehirlerdeki devlet üniversitelerindeki SBUİ/Üİ bölümlerinin hepsi toplam kontenjanlarının yarısından daha az öğrenci tarafından tercih edilebilmişlerdir (ÖSYM, 2021b). 5. Seviyedeki şehirlerde ise tablo daha da olumsuzdur.

Niğde'nin de aralarında bulunduğu 5. Seviye gelişmişlik düzeyine sahip şehirlerdeki devlet üniversitelerinde SBUİ/Üİ bölümlerinin doluluk oranları %20'nin üstüne çıkamamıştır (ÖSYM, 2021b). Görece benzer bir durum genellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan 6. seviyedeki şehirler için de geçerlidir.

Üniversitenin bulunduğu şehrin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi, tüm seviyedeki şehirlerdeki doluluk oranları dikkate alındığında en önemli değişken olarak görünmektedir. Bununla birlikte, benzer başarı sıralamalarına sahip, diğer deyişle öğrencilerin tercihlerinde değerlendirebilecekleri, aynı seviyede bulunan şehirlerdeki üniversite tercihlerinin de farklılaştığı görülmektedir.

NÖHÜ, İİBF, SBUİ'nin; 2020-YKS taban ve tavan puanlarıyla başarı sıralamalarının gösterildiği 2021 Tercih Kılavuzuna göre taban puanı 213,17650 ve taban başarı sıralaması ise 944.000'dir (ÖSYM, 2021a: 271). Yine aynı kılavuza göre, benzer sıralamalarda olan (800.000'den başlayarak), bu bağlamda NÖHÜ, İİBF, SBUİ'ye yerleşme potansiyeli olan öğrenciler tarafından tercih edilebilecek olan “ücretsiz” ve devlet üniversitelerinde yer alan 25 program bulunmaktadır (ÖSYM, 2021a). Türkiye genelinde taban başarı sıralaması 800.000'in aşagısında oldukça fazla program bulunmaktadır. Bunların toplam kontenjanları, okul birincileri için ayrılan kontenjanlar ihmal edildiğinde 1.855 iken; AÖ dışarıda bırakıldığında dahi, 1.255 gibi yüksek bir sayıda öğrenciyi tam kapasiteyle bünyesine alabilecek 24 program kalmaktadır. Benzer bir konumda bulunan vakıf üniversiteleri programları sayısı ise daha yüksektir (ÖSYM, 2021a). NÖHÜ, İİBF, SBUİ'ye benzer bir başarı sıralamasına sahip olan ve ekseriyetle İstanbul ve Ankara'da bulunan 36 adet program bulunmaktadır. Kontenjanları toplamı ise 770'tir. Bu bağlamda, NÖHÜ, İİBF, SBUİ'yi tercih eden ya da edebilecek bir öğrencinin bunun dışında, yaklaşık 50 civarında farklı opsiyonu bulunmaktadır. Ancak hem devlet hem de vakıf üniversitelerindeki SBUİ/Üİ programlarının tercihleri açısından farklılıklar mevcuttur.

Devlet üniversitelerinin SBUİ/Üİ programları arasında, 2021-YKS tercihlerine göre 10'un üzerinde öğrencinin yerleştiği 4 program bulunmaktadır. Anadolu Üniversitesi'nin Üİ (AÖ) programına 82, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi'nin (MKÜ) Üİ programına 13, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nin (DPÜ) SBUİ programına 20 ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin (YYÜ) Üİ programına 11 öğrenci yerleşmiştir (ÖSYM, 2021b: 13, 70, 102, 156). NÖHÜ, İİBF, SBUİ'nin de aralarında bulunduğu kalan 21 programın hepsi de öğrenci yerleştirmeleri açısından 10'un altında kalmıştır.

Vakıf üniversitelerine bakıldığında bunların 3'üne 10 veya üzerinde öğrencinin yerleştiği görülmektedir. Bunlar; 12 öğrencinin yerleştiği Atılım Üniversitesi'nin Üİ (İngilizce) (%50 İndirimli) programı, 12 öğrencinin yerleştiği Çankaya Üniversitesi'nin SBUİ (İngilizce) (%50 İndirimli) programı ve 10 öğrencinin yerleştiği Nişantaşı Üniversitesi'nin Üİ (İngilizce) (%50 İndirimli) programıdır (ÖSYM, 2021b: 171; 189; 255). Kalan 33 programdan 21'ine 1 ila 10 arasında öğrenci yerleşmiş; 12 programa ise herhangi bir öğrenci yerleşmemiştir. Buna ek olarak, vakıf üniversitelerinin özellikle tam burslu programlarının kontenjanlarının, genellikle devlet üniversitelerindeki programlara nazaran daha az olması nedeniyle doluluk oranları daha yüksek olabilmektedir.

Bu minvalde, başarı sıralamaları NÖHÜ, İİBF, SBUI'ye yakın olup "görece" dolu bulunan AÖ dışında 6 program mevcuttur. İstanbul ve Ankara'da bulunan üç vakıf üniversitesi programı göz ardı edildiğinde, kalan üç devlet üniversitesinin bulunduğu şehirler olan Kütahya, Hatay ve Van'ın şehir gelişmişlik düzeyi açısından sırasıyla 3., 4. ve 6. seviyede bulunmaları itibarıyla 5. seviyede bulunan Niğde'ye yakın olmalarına karşın sınırları içerisindeki devlet üniversitelerinin SBUI/UI programlarına 10'un üzerinde öğrenci yerleşmiştir. O halde burada, "Benzer gelişmişlik seviyelerinde bulunup benzer başarı sıralamalarına sahip olan, yani bir anlamda, benzer öğrenci kitlesine hitap eden bölümler arasındaki tercih farklılıkları neden meydana gelmektedir?" sorusu ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin tercihlerini konu alan literatüre bakıldığında, bu sorunun çok fazla farklı değişkeni içeren cevapları ihtiva ettiği, çalışmaların ise örneklem açısından en temelde ikiye ayrıldığı görülmektedir.

Gerek lise gerekse de üniversite öğrencileriyle yapılan ve anket ve mülakatlarla veri toplanan çalışmalarda öğrencilerin tercihini hangi motivasyonun en fazla şekillendirdiğine yönelik bir görüş birliğine varıldığı söylemek zor olsa da, çoğu araştırma finansal ve sosyal nedenleri, bölümün algılanan niteliğini ve şehir etkisini değişken olarak ele almaktadır. Örneğin; Holdsworth ve Nind (2005), lise ikinci sınıfta bulunan ve yaşları 12 ila 13 arasında değişen öğrencilerle yaptıkları çalışmada, öğrencilerin, üniversite ve bölüm tercihlerinde, tercih edilen bölümdeki derslerin kalitesine ve esnek olmasına birincil önemi verdikleri, ardından ise rasyonel ve finansal olarak bölümün istihdam ve burs olanaklarıyla genel maliyetlerini düşündüklerini öne sürmüşlerdir. Tayland'da yine lise öğrencileriyle yapılan çalışmada da niteliksel algılamaların öne çıktığı, öğrencilerin burs ve ders esnekliği, fiziksel olanaklar ile prestij, iyi spor tesisleri, sağlık ve yurt imkanlarıyla sosyal ortamı önemsedikleri görülmüştür (Agrey & Lampadan, 2014). Örneklemin niteliğinin burada önemli olduğu görülmektedir.

Yeni Zelanda ve Tayland özelinde yapılan bu iki çalışma, tercihlerde her ne kadar finansal değişkenlerin rol oynadığını göstermiş olsalar da, kalite ya da niteliği birincil motivasyon olarak bulmuşlardır. İngiltere, Southampton'da yapılan çalışmada ise, öğrencilerin bölümlere ilgi duyup duymamalarından bağımsız olarak istihdam ve kariyer olanakları algılamalarına göre tercihlerde buldukları; parasal konuları, diğer değişkenlerden öne koydukları belirtilmiştir (Maringe, 2006). Bu sonuç, öğrencilerin motivasyonlarında içinde buldukları ekonomik durumların önemini gösterirken, yine İngiltere'de yapılan bir diğer çalışmada, üniversitenin eve uzaklığının ve bununla ilişkili olan borç korkusunun belirleyici olduğu ifade edilmiştir (Mangan & ark., 2010: 346-347).

Yine üniversite sınavına hazırlanma sürecinde olan öğrencilerle yapılan Türkiye'deki çalışmada, öğrencilerin üniversitenin imajını, akademik niteliğini, kampüs olanaklarını ve sosyal imkanlarını tercihlerinde önemsedikleri görülmüş; devlet üniversitelerini tercih edeceklerin ise en fazla kampüs şartlarını dikkate aldıkları öne sürülmüştür (Çatı, İştari & Özcan, 2016: 167). Aynı zamanda üniversite imajı ile üniversitenin bulunduğu şehir arasındaki dolaylı bağlantıyı görmek mümkündür. Üniversite sınavına girecek öğrencilerin; birincil önem verdikleri konular arasında üniversitenin imajı, üniversitenin şehri kategorileri bulunmaktadır (Özcan, 2016: 33). İmaj ya da algılanan prestij, yalnızca aday üniversite öğrencileri ya da Türkiye'deki öğrencilere dair bir birincil motivasyon değildir; yurtiçi ve yurt dışı lisans öğrencileriyle yapılan çalışmalarda da bu algılamaların önemli olduğu ifade edilmiştir.

Misalen; İskoçya'daki altı farklı üniversitede muhasebe ve mühendislik 1. sınıf öğrencilerini örneklem alan iki çalışmada da tercihlerdeki en etkili faktörün akademik saygınlık olduğu sonrasında ise ikamete uzaklık, üniversite konumu gibi değişkenlerin önemli olduğu vurgulanmıştır (Briggs, 2006; Briggs & Wilson, 2007: 63). Ancak saygınlığın da hangi kriterlere göre algılandığı önemlidir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir çalışmada devlet üniversitelerini tercih edenlerin saygınlığı daha çok akademik kalite ve derslerin akreditabilitesi olarak algıladıkları, vakıf üniversitelerindeki öğrencilerin ise üniversitenin isminin tanınır olmasıyla özdeşleştirdikleri ifade edilmiştir (Joseph, Mullen & Spake, 2012: 8). Dolayısıyla saygınlığın içeriğinin ne olduğu konusu çoğunlukla belirsiz kalmaktadır. Akar'ın İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde okuyan öğrencilerden elde ettiği bulgulara göre de (2012: 114-115), akademik saygınlık öğretim üyelerinin niteliğiyle değil, ancak üniversitenin toplumda algılanan saygınlığıyla ilgili görünmektedir.

Bununla birlikte kurumun saygınlığı, öğretim kalitesiyle de ilgili olabilir. Malezya'daki bir araştırmada, üniversitenin saygınlığı en önemli ikinci belirleyici; birinci sırada da öğretim kalitesinin bulunduğu ifade edilmiştir (Sidin, Hussin & Ho-Soon, 2003: 273). Saygınlığı birinci önemli faktör olarak bulan çalışmalarda ikinci ve üçüncü en önemli değişken olarak üniversitenin konumu ve bölümün niteliği ile (Uz-Bilgin & ark., 2019), potansiyel iş olanakları ve üniversite etkinlikleriyle çevresinin belirleyici olduğu (Kurnaz, 2019) öne sürülmüştür. Nitekim, eğitim hizmetleri pazarlamasına yönelik yapılan çalışmada da; üniversitelerin birincil olarak kariyer ve staj olanakları, sonrasında ise şehir, yurt ve yemekhane hizmetleri, ulaşım olanakları, festival, konser ve sosyal medya kullanımına önem vermesinin öğrenciler tarafından tercih edilme sayısını artıracakları vurgulanmıştır (Çekerol & Yürekli, 2019: 1450). Öğrencilerin iş bulma motivasyonları, puanlarıyla birlikte tercihlerini şekillendirmektedir (Erkuş, Oral & Sever, 2020). Bu bağlamda, saygınlık ile başka değişkenler de devreye girmektedir.

Akademik kalite ile iş bulma imkanları bunlar arasında öne çıkan iki faktör olarak görünmektedir. Doğan ve Türkmen'e göre (2019), bu iki faktörden sonra mali durum ve üniversitenin konumu oldukça etkiliyken; öğrencilerin en az önemsedikleri faktör, ailesinin üniversitenin bulunduğu şehirde olmasıdır. NÖHÜ özelinde yapılmış bu araştırmanın bulgularına karşın, Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde yapılmış bir çalışmaya göre ise, öğrenciler; çoğunlukla puanlarına göre tercih yaparlarken, yakın şehirlerdeki üniversiteleri de ön plana almaktadırlar (Taş, Türkan & Çolak, 2017). Portekiz'de yapılmış bir araştırmada da, üniversiteye olan coğrafi yakınlığın yükseköğretim kurumu seçiminde en önemli faktör olduğu ifade edilmiştir (Simões & Soares, 2010). Dolayısıyla bu çalışmalar karşılaştırıldığında, öğrencilerin ikamet ettikleri yerde bulunup bulunmamayı dikkate almadıkları, ancak üniversiteyi tercih ederlerken de buldukları şehre yakın olmayı istedikleri ifade edilebilir. Lakin, yukarıdaki sonuçlar da göstermektedir ki, üniversite tercihi hem bireysel seviyede yüksek bir kompleksite içerirken, aynı zamanda kendi içerisinde ünik bir yapıdadır.

Bu girift yapıyı çözebilecek meta-analiz çalışmalarından önce son olarak, üniversite tercihinde ebeveyn, aile ya da akran tavsiyelerinin dikkate önemli derecede alındığını ifade eden çalışmalardan bahsedilebilir. Lesotho'da yapılan bir çalışmaya göre; Lesotho Üniversitesi'ni tercih eden öğrenciler öncelikli olarak ebeveynleri, arkadaşları, akranları ve/veya öğretmenlerinin tavsiyeleri ya da onlarla yaptıkları fikir alışverişinden sonra kararlarını şekillendirmektedirler (Thetsane, Mokhethi & Patrick, 2019). Benzer şekilde, Raposo ve Alves'in bulgularına göre (2007: 6-9); öğrencilerin bir üniversiteyi tercih etmesini kolaylaştıran, diğer deyişle tercihlere pozitif etki eden birinci belirleyici lise öğretmenleri, danışmanlarıyken, üniversitenin sıralamasından sonra, üçüncü sıradaki pozitif belirleyen yakın ailedir ve ailenin tavsiyesi negatif değişkenlerde ise dördüncü sırada yer almaktadır.

Görüldüğü üzere hem üniversite adayı hem de üniversite öğrencilerini örneklem alan ve öğrencilerin tercihlerinin arkasındaki güdüleri araştıran çalışmalarda öğrencinin mali durumu, potansiyel öğretim maliyeti gibi finansal; arkadaşların, ebeveynlerin ya da öğretmenlerin yönlendirmeleri gibi sosyal; dersler, akademisyenler, bölüm, fakülte ya da üniversiteyi içeren niteliksel; şehrin imkanlarını ifade eden lokasyonel ve üniversitenin ya da bölümün prestijine dayalı algısal değişkenlerin hepsi farklı çalışmalarda farklı sıralamalarda yer almaktadır. Bunun için, yine aynı konuda yapılmış olan meta-analiz çalışmalarına değinilebilir.

Hemsley-Brown ve Oplatka'nın (2015: 258-261) 45'i nicel yöntem kullanmış olan 75 adet farklı çalışma üzerinden gerçekleştirmiş olduğu araştırmaya göre, öğrenciler; en fazla kampüs imkanları, akademisyen niteliği, giriş şartları, ders içerikleri vb. konuları içeren kurum özelliklerini dikkate almakta ve bununla birlikte demografik şartlar, maddi çıkarlar, konum, bilgi edinme kaynakları, mali konular gibi değişkenler de tercihleri biçimlendirmektedir. Hoyt ve Brown ise (2003); öğrenciden bağımsız olarak sırasıyla üniversitelerin yurt olanakları, spor aktiviteleri, okul gelenekleri, üniversitenin saygınlığı, fakülte kalitesi, güvenlik, burs olanakları, derslerin esnekliği, harç ücretleri değişkenlerini önemli bulmuşlardır. Dolayısıyla konum, akademik kalite, saygınlık, maliyet, kariyer olanakları üniversite tercihinin toplu olarak yön veren değişkenler olmakla birlikte (Ming, 2010: 55), bunların önem dereceleri her öğrencinin ünik, özgün deneyimine, arka planına göre değişiyor gibi görünmektedir.

YÖK'ün yayımladığı ve 2018 YKS'ye giren öğrencilerin ilgili ankete verdikleri cevapları içeren raporda da öğrenciler; öncelikle öğretmenleri, sonra ise aileleri, sosyal medya, arkadaşları, YÖK Atlas Uygulaması, üniversite web sayfalarından bilgi edindiklerini ifade etmişlerdir (Yükseköğretim Kurumu [YÖK], 2018: 2). Tercih nedenlerine ilişkin cevaplarında ise öğrenciler; en başta istihdam potansiyeli, üniversitenin bulunduğu şehir ve kendi puanları olmak üzere, üniversite imajı, mali durumları, akreditasyon, burs imkanları, ulaşım ve ailelerine yakın olma değişkenlerini sırasıyla belirtmişlerdir (YÖK, 2018: 3). İlgili rapora göre, kariyer imkanları en önemli belirleyen olarak gözükmektedir. Zira öğrencilerin devlet üniversitelerini tercih etmeme nedenlerinde puandan sonra "iş bulamama ihtimali" ikinci; vakıf üniversitelerini tercih etmeme nedenlerinde öğrenim ücretinin yüksekliği ve puandan sonra yine istihdam potansiyelinin düşüklüğü üçüncü; AÖF'leri tercih etmeme nedenlerinde ise ilgi duyulan bölümün olmamasından sonra iş bulma imkânı kısıtlılığı ikinci en önemli nedendir (YÖK, 2018: 4-6).

Yukarıdaki tüm nedenlerle bu çalışmanın amacı, NÖHÜ, SBUİ özelinde, ancak NÖHÜ gibi görece daha az sosyoekonomik gelişmişlik seviyesinde bulunan şehirlerdeki devlet üniversitelerinin özellikle de sosyal bilimler bölümlerinin deneyimlediği tercih sıklığındaki azalma olgusunun nedenlerini araştırıp bunun çözümüne yönelik öneriler getirmektir. Literatürde çoğu araştırmacının nicel metotla yürüttüğü çalışmalar bulunmasına karşın, bu çalışma nitel metotla öğrencilerin tercih dönemindeki motivasyonlarını araştırmaktadır. Bu nedenle çalışmanın gözden kaçabilecek birtakım değişkenleri açığa çıkarması mümkün olmuştur; bununla birlikte literatürde halihazırda bulunan değişkenlerin de geçerliliğini güçlendirmiştir.

Bu çalışmanın sonuçlarının da bahsedilen değişkenleri yansıtmakla birlikte; bu arka planı açığa çıkarabilecek öznel deneyimleri ortaya koyması beklenmektedir. Bu bağlamda çalışma "SBUİ öğrencilerinin 2021 yılında tercihlerini şekillendirmiş olan olumlu ve olumsuz motivasyonlar nelerdir?" ana sorusu altında "SBUİ bölümleri neden tercih edilmektedir?", "SBUİ öğrencilerinin üniversite hayatına ilişkin deneyimleri nasıldır?", "SBUİ bölümleri, öğrencilerinin görüşlerine göre tercih sıklıklarını artırmak için neler yapabilir?" alt sorularını izlemektedir. Bunun için ilk bölümde çalışmanın metodolojisi aktarılacak, ardından ikinci bölümde katılımcıların profilleri ile bulgular betimlenecektir. Sonraki bölümde elde edilen bulguların analizi yukarıdaki sorular etrafında yapılacaktır.

I. VERİ VE METOT

Bu çalışmada; nitel metodun izlendiği araştırmalarda kullanılan fenomenoloji deseni takip edilmiştir. Fenomenoloji; bireylerin bir fenomene, olguya dair tecrübelerinin açığa çıkarılarak öznel deneyimlerin tespit edilmesini amaçlayan bir nitel araştırma dizaynıdır (Giorgi, 2010: 19; J. W. Creswell & J. D. Creswell, 2018: 50). Bu çalışmada da mülakat katılımcılarının hepsinin tecrübe ettiği aynı olgu olan üniversite tercih süreci ve tercih sonrasındaki deneyimler konu edinilmiştir. Fenomenoloji dizaynının takip edilmesinin nedeni, gerçekleştirilen mülakatlarda mümkün olduğunca ünik tecrübelerin ortaya çıkarılması için öğrencilerin yerleştiği üniversite ve bölümlere ilişkin algılamalarının keşfedilmeye çalışılmasıdır. Bunun için literatürden elde edilen ve tercih sürecine etkileri olduğu iddia edilen faktörlerin hepsi mülakat kılavuzuna dahil edilmeye çalışılmış, benzer faktörler aynı soru içinde toplanmıştır.

I.1. Veri Toplama Süreci ve Araçları

MKÜ, DPÜ, YYÜ, NHBVÜ ve İNÜ'den alınan izinler sonrasında, Google Forms üzerinden oluşturulan ve muhtemel mülakat katılımcılarının belirlenmesi için öğrencilerin isimleri, 2021 YKS başarı sıralamaları, üniversite öncesindeki ikamet yerleri ve iletişim e-postaları sorularını içeren formlar ilgili birimler vasıtasıyla öğrencilerle paylaşılmıştır. Lakin, öğrencilerin e-posta kullanma alışkanlıklarındaki olumsuzlardan kaynaklandığı düşünülen iletişim eksikliği sonrasında yine ilgili birimlerin öğrencilerle doğrudan iletişime geçmeleri rica edilerek mülakat katılımcıları belirlenmiştir.

Çalışma grubunun belirlenmesi için amaçlı örneklem kullanılmıştır. Bunun nedeni, çalışmanın ana sorusunun cevabı için gerekli olan verilerin rastgele seçilemeyecek olmasıdır. Diğer bir deyişle, NÖHÜ, SBUI ve genel anlamda belli üniversitelerdeki SBUI/UI bölümlerinin neden daha az tercih edildiği sorusu için kontenjanlarını dolduramamış üniversite ve bölümlerin öğrencilerinin görüşlerine ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle, çalışma grubuna dahil edilen üniversite ve bölümleri; taban başarı sıralaması 2021-YKS yerleştirmeleri sonucunda 800.000 başarı sıralamasının daha altında yer alan, 10'un üzerinde öğrencinin yerleştiği, gelişmişlik seviyesi açısından çalışmada belirtilen gelişmişlik seviyelerine göre sırasıyla 3., 4. ve 6. seviyelerdeki şehirlerde bulunan DPÜ, MKÜ ve YYÜ olmuştur.

Öğrencileriyle mülakatlar gerçekleştirilmesi düşünülen vakıf üniversiteleri, izin talebini reddettiğinden MKÜ, DPÜ ve YYÜ dışında, NÖHÜ ile şehir yakınlığı ve NÖHÜ SBUI ile başarı sıralaması açısından benzerlik arz eden, yine devlet üniversiteleri olan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (NHBVÜ) ile İnönü Üniversitesi (İNÜ) çalışma grubuna dahil edilmiştir.

Bundan sonra 20 Nisan ila 30 Nisan 2022 tarihleri arasında 5 farklı üniversiteden 10 farklı öğrenciyle yarı-yapılandırılmış mülakatlar, Zoom programı aracılığıyla çevrimiçi ortamda, araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın güvenilirliği adına, gerçekleştirilen mülakatlar, aynı hafta içinde mülakat süreci henüz yeniyken deşifre edilmiştir. Böylece, mülakat katılımcılarının ifadelerinde muhtemel yanlış anlaşılmalara önüne geçilmiştir. Yapılan deşifrelerde bulunabilecek muhtemel eksiklikler ve yazım hataları, çalışma yazarları tarafından, kaydedilen sesli videolar tekrardan izlenerek kontrol edilmiştir. Üçüncü olarak, katılımcıların ifadeleri mümkün olduğunca doğrudan alıntılarla verilmiştir. Dördüncüsü, aşağıda da görüleceği üzere, veri analizinde oluşturulup kullanılan kodlamalar yazarların uzlaşısıyla hazırlanmış ve literatürden hareketle düzenlenmiştir. Çalışmanın geçerliliği, amaçlı örneklem kullanılarak ve uzman görüşlerinden faydalanılarak sağlanmıştır. Böylece, aynı ya da benzer bir çalışmada bulunacak sonuçların, bu araştırmanın sonuçlarıyla aynı çizgide olacağı düşünülmektedir.

I.II. Veri Analizi

Mülakatların metin formatındaki deşifreleri, MaxQDA Analytics Pro 2022 programına aktarılmış, literatürden elde edilen kategoriler yazarların uzlaşısıyla oluşturulmuş ve kod sistemi, yukarıdan aşağıya kodlamaya olanak sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Ancak beklenmeyen kodlar bulunduğu uzlaşısına varıldığında yazarlar tarafından aşağıdan yukarıya kodlama da sınırlı biçimde kullanılmıştır. Yukarıdan aşağıya (*deductive coding*) ya da aşağıdan yukarıya kodlama sisteminin (*inductive coding*) takip edilebildiği nitel içerik analizi; araştırılan soruya ilişkin toplanan verilerden elde edilecek sürekliliklerin bulunarak temaların açığa çıkarılmasına karşılık gelir (Drisko ve Mashci, 2016: 85-88). Bu çalışmada da, öğrencilerin tercihlerini şekillendiren ve/veya şekillendirme potansiyeli olan etkenlerdeki süreklilikler öne çıkarılmıştır. Ancak bununla birlikte, betimselliğin artırılması adına kategorilere ve temalara ilişkin frekanslar da verilmiştir.

Öğrencilerden elde edilen veriler, oluşturulan tema ve kategorilere yazarların uzlaşısıyla yerleştirilmiştir. Buna göre; toplam 6 tema içerisinde 23 farklı kategori, eğer öğrenciler tarafından ifade edildiyse olumlu ya da olumsuz olarak ayrıştırılmış, eğer tek-yönlü bir yargıya tek kategori olarak belirtilmiştir. 1 kategorinin içerisinde ise bir alt kategorinin oluşturulmasına ihtiyaç görülmüştür (Tablo 1).

Tablo 1. Kodların Dahil Edildiği Kategoriler

<i>Tema</i>	<i>Kategori</i>	<i>Alt-kategori</i>
Başarı Sıralaması (BS)	Bölümün Yurt Dışı Fırsatları + (YrtDış +)	
Bölüm Etkileri	Kişisel Gelişim ve Yabancı Dil + (YDil +)	
	Bölümün İş İmkanları + / - (Bişİmk + / -)	
	Bölüm Dersleri, Bilgisi ve İsteği + (Bders +)	
	Arkadaşlar ve Tanıdıklar + / -	Okuyanlar + / - (ArkOk + / -)
Tavsiye	Okumayanlar + / - (ArkOkm + / -)	
	Danışman + (Dan +)	
	İnternet + (İnt +)	
	Aile + / - (Aile + / -)	
Üniversite İmkanları	İş ve Kişisel Gelişim Fırsatları + (Üişİmk +)	
	Öğrenci Etkinlikleri + / - (ÖğrEtk + / -)	
	Kampüs + / - (Kam + / -)	
	Spor + / - (Spor + / -)	
Üniversite Kalitesi	İmaj + / - (Üimj + / -)	
	Dersler + / - (Ders + / -)	
	Akademik Kadro + / - (AkdKad + / -)	
Üniversite Şehri	Şehrin Fiziki Yapısı + / - (Fiz + / -)	
	Şehir Tanınırlığı ve Öğrenci Şehri İmajı + / - (Şimj + / -)	
	Şehrin İş ve Kişisel Gelişim İmkanları + / - (Şişİmk + / -)	
	Büyükölük + / - (Büy + / -)	
	Kültür + / - (Klt + / -)	
	Maliyet + / - (Mly + / -)	
	İklim + / - (İkl + / -)	
Yakınlık + / - (Ykn + / -)		

Temalar ve altındaki kategoriler şu şekilde tanımlanabilir;

Başarı sıralaması (BS). Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, sıklıkla olmasa da başarı sıralamalarının olumlu ya da olumsuz etkilerinden bahsedilmiştir. Esasında tercih sürecinin başat etkeni olarak tanımlanabilecek bu faktör, tercih listesinin sınırlarını belirlediğinden, öğrenciler tarafından örtük biçimde algılanmaktadır.

Bölüm Etkileri > Bölümün Yurt Dışı Fırsatları + (YrtDış +). Bu kategori, yurt dışında belli bir süre geçirme ya da temelli kalma motivasyonunun SBUİ bölümüyle ilişkilendirildiği algılamaları yansıtmaktadır. Literatürden elde edilmemiş bu kategoriye ilişkin kodların sayısındaki sıklık, çalışmada ayrı bir kategorinin *inductive* biçimde oluşturulmasını beraberinde getirmiştir.

Bölüm Etkileri > Kişisel Gelişim ve Yabancı Dil + (YDil +). Çoğunlukla yabancı dil gelişimini bölümle ilişkilendiren ifadelerin yer aldığı bu kategori, aynı zamanda öğrencilerin SBUİ bölümüyle kişisel gelişimlerini de sağlayacakları algılamalarını yansıtmıştır.

Bölüm Etkileri > Bölümün İş İmkanları + / - (Bişİmk + / -). Çoğu öğrencinin olumlu özellik atfettiği SBUİ bölümünün iş imkânı sağlayacağı ifadelerini barındıran bu kategori, aynı zamanda SBUİ'den mezuniyet sonrasında iş imkanlarının darlığına ilişkin olumsuz yargıları da içermiştir.

Bölüm Etkileri > Bölüm Dersleri, Bilgisi ve İsteği + (Bders +). “Bders +” kategorisi; öğrencilerin bölüm derslerine olan yatkınlıkları ve istekleriyle birlikte bölüme dair bilgilerinin olmasıyla tercihlerinin şekillendiği ifadelerinden oluşmuştur.

Tavsiye > Arkadaşlar ve Tanıdıklar > Okuyanlar + / - (ArkOk + / -) ve Okumayanlar (ArkOkm + / -). Taranan literatürden elde edilen bu kategori, tavsiye alınan arkadaşlar veya tanıdıkların tercih edilen üniversite ve bölüme dair deneyimlerinin olup olmadığına göre ayrıştırılmıştır. Bu bağlamda “ArkOk + / - ve ArkOkm + / -” kategorileri tecrübeli ve tecrübeli olmayan arkadaş ya da tanıdıkların olumlu ya da olumsuz etkenini ifade etmiştir.

Tavsiye > Danışman + (Dan +). Öğrencilerin, üniversite tercihlerinde lise ya da dershanelerindeki öğretmenlerinden aldıkları olumlu tavsiyeler, yönlendirmeler bu kategori içine dahil edilmiştir.

Tavsiye > İnternet + (İnt +). Öğrencilerin, kendi başlarına internet aracılığıyla üniversite tercihlerini şekillendirdiklerine yönelik ifadeler bu kategori altında ele alınmıştır.

Tavsiye > Aile + / - (Aile + / -). Öğrencilerin, aile bireylerinden aldıkları üniversite tercihlerine yönelik olumlu veya olumsuz ifadeleri içermiştir.

Üniversite İmkanları > İş ve Kişisel Gelişim Fırsatları + (Üşİmk +). Öğrencilerin buldukları üniversiteyle ilişkilendirdikleri iş fırsatı ya da kendilerini geliştirmeye yönelik ifadeler bu kategoriye dahil edilmiştir.

Üniversite İmkanları > Öğrenci Etkinlikleri + / - (ÖğrEtk + / -). Bu kategori üniversitede bulunan öğrenci kulüplerinin etkinliklerine dair öğrencilerin olumlu ve olumsuz yargılarını içermiştir.

Üniversite İmkanları > Kampüs + / - (Kam + / -). Bu kategori, öğrencilerin kampüsün büyüklüğü, içerisindeki alışveriş imkanları gibi faktörlere dair olumlu ve olumsuz yargılamalarını ifade etmiştir.

Üniversite İmkanları > Spor + / - (Spor + / -). Üniversitenin sağladığı spor olanaklarını içeren bu kategori, kampüsteki spor imkanlarının fiziki şartlarına dair olumlu ve olumsuz ifadeleri içermiştir.

Üniversite Kalitesi > İmaj + / - (Üimj + / -). Pozitif ve negatif değerlendirmelerin yer aldığı bu kategori, öğrencilerin üniversiteye dair önyargılarını ve/veya tümünden üniversiteye ilişkin yargılarını belirtmiştir.

Üniversite Kalitesi > Dersler + / - (Ders + / -). Eğer öğrenciler, bölüm derslerinin farklılığını üniversiteyle ilişkilendirmişlerse, bu ifadeler bu kategori altında ele alınmıştır.

Üniversite Kalitesi > Akademik Kadro + / - (AkdKad + / -). Bu kategori, öğrencilerin buldukları ya da tercihlerini şekillendiren üniversitedeki akademik kadroya ilişkin olumlu ve olumsuz değerlendirmelerini içermiştir.

Üniversite Şehri > Şehrin Fiziki Yapısı + / - (Fiz + / -). Öğrenciler, eğer şehrin coğrafi konumunu, doğal imkanlarını, şehir içinin yapısal özelliklerini olumlu ya da olumsuz değerlendirmişlerse, bu ifadeler bu kategori altında ele alınmıştır.

Üniversite Şehri > Şehir Tanınırlığı ve Öğrenci Şehri İmajı + / - (Şİmj + / -). Öğrenciler; şehirle ilgili önyargısal bir imajdan, şehrin öğrenciye tanıdığı imkanlardan, şehrin bilinirliğinden bahsettiklerinde bu ifadeler ilgili kategoriye dahil edilmiştir.

Üniversite Şehri > Şehrin İş ve Kişisel Gelişim İmkanları + / - (Şİşİmk + / -). Bazı öğrenciler gerek kendilerinin gelişimi gerekse de iş imkanları konularını şehirle ilintilendirmişlerdir. Bu nedenle bu kategori, bahsedilen konuya ilişkin ifadeleri kapsamıştır.

Üniversite Şehri > Büyüklük + / - (Büy + / -). Şehrin büyüklüğü, öğrencilerin şehre dair ön bilgileri ya da deneyimlerinden kaynaklanan, şehir nüfusu ve büyüklüğü ile ilişkilendirilen imkanlar gibi unsurlara dair değerlendirmelerini yansıtmıştır.

Üniversite Şehri > Kültür + / - (Klt + / -). Öğrenciler; üniversite öncesinde ikamet ettikleri şehrin kültürüyle, buldukları ya da tercih etmedikleri üniversitelerin şehirlerine dair kültürel yakınlıkla ilintili ifadelerde bulundularsa, bu ifadeler bu kategoriye dahil edilmiştir.

Üniversite Şehri > Maliyet + / - (Mly + / -). Öğrenciler; maddi koşulların avantaj ya da dezavantajlarını şehirle ilişkilendirildiklerinde bu kategoriye kodlar yerleştirilmiştir.

Üniversite Şehri > İklim + / - (İkl + / -). Şehrin ikliminin olumlu ya da olumsuz algılanmasına dair ifadeler bu kategori içerisinde ele alınmıştır.

Üniversite Şehri > Yakınlık +/- (Ykn +/-). Öğrencilerin; üniversite öncesindeki ikamet yerlerini buldukları üniversite ya da tercihlerinde bulunan üniversitelerle uzaklık bakımından karşılaştırmalarını içeren ifadeler bu kategoriye dahil edilmiştir.

II. BULGULAR

Bu başlık altında, öncelikle öğrencilerle gerçekleştirilen on adet yarı-yapılandırılmış mülakatın katılımcılarının profilleri ve anılacakları isimler tablodaki şekilde betimlenebilir (Tablo 2).

Tablo 2. Çalışma Grubunun Profili

<i>Katılımcı Kodu</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Belirtilen Tahmini Başarı Sıralaması</i>	<i>Üniversite Öncesi İkamet Şehri</i>	<i>Bulunduğu Üniversite</i>
Katılımcı11	Kadın	35.000	İzmir	NHBVÜ
Katılımcı2	Kadın	300.000	Muş	YYÜ
Katılımcı7	Kadın	300.000	İstanbul	DPÜ
Katılımcı5	Erkek	400.000	Ankara	DPÜ
Katılımcı3	Erkek	483.000	Şanlıurfa	YYÜ
Katılımcı1	Erkek	500.000	Şanlıurfa	MKÜ
Katılımcı10	Kadın	500.000	Kayseri	İNÜ
Katılımcı12	Kadın	600.000	Mersin	NHBVÜ
Katılımcı9	Erkek	700.000	İstanbul	İNÜ
Katılımcı8	Erkek	800.000	Mardin	İNÜ

Görüldüğü üzere; çalışma grubunun yarısı kadın, yarısı erkek öğrencilerden oluşmakta, başarı sıralamaları ise 35 binden 800 bine kadar değişmektedir. Üniversite öncesinde, katılımcıların 1'inin Ege, 1'inin Doğu Anadolu, 1'inin Akdeniz, 2'sinin Marmara, 2'sinin İç Anadolu ve 3'ünün Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ikamet ettikleri görülmektedir. Bu anlamda, Karadeniz Bölgesi hariç, Türkiye'nin tüm coğrafi bölgelerinden en az bir öğrenciyle görüşme yapılmıştır.

Şehirlerin gelişmişlik seviyeleri açısından, çalışma grubunda 1. ve 6. seviyedeki şehirlerden 4'er, 2. ve 3. seviyedeki şehirlerden ise 1'er öğrenci bulunmaktadır. Bu anlamda, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleri açısından çalışma grubunun bir çeşitlilik arz ettiği ama bununla birlikte de aynı kıstas açısından iki aşırı ucu yansıttığı belirtilebilir. Dolayısıyla NÖHÜ SBUİ ile benzerlik arz eden üniversite ve bölümlerin, bu kadar değişken şehirlerden öğrenciler tarafından tercih edilmiş olması dikkate değerdir. Benzer bir çeşitliliği, birkaç istisna ile, gerçekleştirilen mülakatlardan elde edilen kodların dahil edildikleri kategori ve temalarda da görmek mümkündür (Tablo 3).

Tablo 3. Kategorilere Dahil Edilen Kod Sayıları ve Yüzdeleri

<i>Tema</i>	<i>Tema Sayı ve Oranı</i>	<i>Kategori</i>	<i>Kategori Sayı ve Oranı</i>	<i>Alt-kategori</i>	<i>Alt-kategori Sayı ve Oranı</i>
Başarı Sıralaması (BS)	13 (3.75)				
Bölüm Etkileri	71 (20.46)	YrtDış +	10 (2.88)		
		YDil +	15 (4.32)		
		Bİşİmk +	24 (6.92)		
		Bİşİmk -	5 (1.44)		
		BDers +	17 (4.9)		
Tavsiye	55 (15.85)	Arkadaşlar ve Tanıdıklar +	18 (5.18)	ArkOk +	8 (2.31)
				ArkOkm +	10 (2.88)
		Arkadaşlar ve Tanıdıklar -	4 (1.15)	ArkOk -	1 (0.29)
				ArkOkm -	3 (0.86)
		Dan +	6 (1.73)		
		İnt +	4 (1.15)		
		Aile +	21 (6.05)		
		Aile -	2 (0.58)		
		Üşİmk +	3 (0.86)		
		ÖğrEtk +	6 (1.73)		
Üniversite İmkanları	36 (10.37)	ÖğrEtk -	2 (0.58)		
		Kam +	15 (4.32)		
		Kam -	4 (1.15)		
		Spor +	5 (1.44)		
		Spor -	1 (0.29)		
		Üİmj +	9 (2.59)		
		Üİmj -	2 (0.58)		
		Ders +	2 (0.58)		
Üniversite Kalitesi	31 (8.93)	Ders -	1 (0.29)		
		AkdKad +	15 (4.32)		
		AkdKad -	2 (0.58)		
		Fiz +	8 (2.31)		
		Fiz -	1 (0.29)		
		Şİmj +	13 (3.75)		
		Şİmj -	15 (4.32)		
		Şİşİmk +	6 (1.73)		
		Şİşİmk -	1 (0.29)		
		Büy +	7 (2.02)		
Üniversite Şehri	141 (40.63)	Büy -	13 (3.75)		
		Kİt +	4 (1.15)		
		Kİt -	12 (3.46)		
		Mİy +	6 (1.73)		
		Mİy -	9 (2.59)		
		İkl +	6 (1.73)		
		İkl -	6 (1.73)		
		Ykn +	26 (7.49)		
		Ykn -	8 (2.31)		

Görüldüğü üzere, öğrenciler ile yapılan görüşmelerde en fazla değinilen konu, üniversitenin bulunduğu şehre ilişkin değerlendirmeler olmuş ve bu değerlendirmeler içinde ise üniversitenin bulunduğu şehrin yakınlığının olumlu yönde bir motivasyon sağladığı ifade edilmiştir. Üniversite şehri, yapılan görüşmelerde en sık atıf verilen mesele olması dolayısıyla, temalar içinde en fazla kategorinin oluşturulduğu algılamaları yansıtmıştır. Yakınlık dışında; şehrin küçük, imajının olumsuz ya da bilinirliğinin az olması ile öğrencilerin şehrin sosyolojisine dair uzaklık hissiyatları tercihlerde negatif etkenler olarak belirlemektedir. Buna ek olarak; şehrin fiziki yapısı, doğal şartları ile yine imajı ve bilinirliği de olumlu olarak etki edebilmektedir.

Bununla birlikte öğrencilerin tercihlerini SBUİ/Üİ bölümleri nezdinde şekillendiren bölüme dair iş imkanlarının bulunduğu, bölümün derslerine yönelik bilgilerin edinildiği algılamaları mevcuttur. Buna ek olarak, bölümle ilişkilendirilen yabancı dil gelişimi ve yurt dışı imkanları da önemli kategoriler olarak öne çıkmaktadır.

Bunların dışında, çalışma grubunda bulunan öğrenciler; bölüm ve/veya üniversiteyi deneyimlemiş ve/veya deneyimlememiş arkadaş ve tanıdıklarından tavsiyeler aldıklarını belirtmişler, ancak ailelerinin bölüm ve üniversiteye dair olumlu yönlendirmelerini daha fazla öne çıkacak boyutta dikkate almışlardır.

Üniversiteye ilişkin imkân ve kalite algılamalarında ise; üniversite kampüsünün sağladığı olanaklara dair olumlu değerlendirmelerin tercihleri şekillendirdiği, bununla birlikte akademik kadronun olumlu algılanmasının ve üniversite imajının, bilinirliğinin de tercihlerde olumlu yönde etkenler olduğu görülmektedir. Bu beş temayı kapsayan, ancak değinildiği üzere örtük biçimde algılanan başarı sıralaması ise, nitekim tercih listesinin çerçevesini belirleyen bir faktördür ve öğrenciler tarafından bu nedenle sıklıkla ifade edilmemiştir. Bu kategorilere dahil olan kodların katılımcılara göre dağılımı da yukarıdaki çıkarımları doğrulamaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. Kategorilerin Katılımcı Sayısına Göre Dağılımı

İfade Eden Katılımcı Sayısı	Temalar					
	<i>Başarı Sıralaması</i>	<i>Bölüm Etkileri</i>	<i>Tavsiye</i>	<i>Üniversite İmkanları</i>	<i>Üniversite Kalitesi</i>	<i>Üniversite Şehri</i>
10/10		BDers +				
9/10		Bİşİmk +	Aile +			Ykn +
8/10						
7/10		YDil +			AkdKad +	
6/10						Şİmj - Mly - Şİmj +
5/10		YrtDış +	ArkOkm + ArkOk +			Büy -
4/10	BS			Kam +		Ykn - Büy + Fiz +
3/10		Üİşİmk +	İnt + Dan +	Spor + Üİmj + ÖğrEtk +		Klt - Mly + İkl - Klt +
2/10			ArkOkm -	Üİmj - Kam -	AkdKad -	Şİşİmk + İkl +
1/10		Bİşİmk -	ArkOk - Aile -	ÖğrEtk - Spor -	Ders + Ders -	Şİşİmk - Fiz -

Tablo 4’te da görüldüğü üzere; tüm katılımcılar en az bir defa olmak üzere bölümün derslerine dair istek veya bilgilerini, diğer deyişle SBUİ/Üİ bölümlerinin kendilerine olan yakınlıklarını belirtmişlerdir. Bundan sonra ise, yukarıda da değinildiği üzere, çalışma grubu içerisinde bulunan öğrencilerin en fazla dile getirdikleri tercih motivasyonu olan üniversitenin bulunduğu şehrin, kendi ikamet yerlerine olan yakınlığının olumlu etkisi en az bir defa olmak üzere 9 katılımcı tarafından belirtilmiştir. Yine benzer şekilde aileden alınan yönlendirici tavsiyeler ve bölümün iş imkanlarıyla kişisel gelişime katkı sunma noktasındaki avantajları da 9 farklı öğrenci tarafından algılanmıştır.

Bu bağlamda öğrencilerin tercihlerini şekillendiren en önemli motivasyonların, kod frekansları da göz önünde bulundurulduğunda şehrin yakınlığı, aile tavsiyesi ve bölümün dersleri ile imkanlarına duyulan olumlu eğilimler olduğu belirtilebilir. Yine bunlardan sonra ise öğrenciler tarafından sıkça belirtilen SBUİ/Üİ bölümlerinin yabancı dil gelişimine katkı sunduğu, sunacağı algılaması ve üniversitedeki akademik kadronun pozitif etkisi de önemli tercih faktörleri arasında yer almaktadır.

Bununla birlikte, bahsedilen temalara ait bulgular; aşağıda mülakat kılavuzundaki sorulara ve öğrencilerin profillerine göre ayrıştırıldıkça bu algılamaların esasında ne kadar öznel, ünik deneyimlere mahsus olduğu, bu minvalde her öğrencinin tercihlerini şekillendiren temalar benzer olsa da bunlara dair algılamaların değiştiği görülecektir. Bunun için, evvela öğrencilere doğrudan “öncelikli tercih nedeninin” sorulduğu sorularda yer alan cevaplardaki değişikliklere değinilebilir.

II.I. Üniversiteler ve SBUI/UI Bölümlerinin “Öncelikli” Tercih Nedenleri*

Öğrencilere yöneltilen ve öğrencilerin buldukları ya da tercihlerinde göz önüne aldıkları üniversiteler ile SBUI/UI bölümlerini tercih etmelerindeki “öncelikli” nedenler sorulduğunda; diğere deyişle, öğrencilere üniversite ve bölümlere dair en önce akıllarına gelen etkenleri ifade etmeleri istendiğinde bölüme dair algılamaların en önde gelen algılamalar olduğu görülmektedir (Tablo 5).

Tablo 5. Öğrencilerin Üniversite ve Bölümlere Dair Öncelikli Etken Algılamaları

Katılımcı Kodları	Temalar					
	Başarı Sıralaması	Bölüm Etkileri	Tavsiye	Üniversite İmkanları	Üniversite Kalitesi	Üniversite Şehri
Katılımcı 1	BS	BDers +				Ykn + (2) Büy + (2)
Katılımcı 2		YDil + (2) YrtDış + (2) Bİşİmk + BDers +				
Katılımcı 3	BS	YDil + YrtDış + Bİşİmk +				Ykn + (2) Mly +
Katılımcı 5		Bİşİmk + (3)	İnt + Aile +			
Katılımcı 7	BS	Bİşİmk + YDil +	Aile +			
Katılımcı 8				Kam + Spor +	AkdKad + (2)	
Katılımcı 9	BS	BDers +				
Katılımcı 10		BDers + (2) YDil + (2)	Aile +		Üİmj + (3)	
Katılımcı 11		YrtDış + Bİşİmk +	ArkOkm + ArkOK +		AkdKad +	Büy +
Katılımcı 12		YDil + (4)		Üİşİmk +		Şİşİmk +

II.II. Maddi Koşulların Üniversite ve Bölüm Tercihlerindeki Etkileri

Öğrencilere yöneltilen bir diğere soru maddi koşullar ile ilgili olmuştur. Bu soruda; öğrencilerin üniversite ve bölüm tercihlerinde, içinde buldukları ekonomik şartların etkisi sorgulanmak istenmiştir. Lakin, zaman zaman öğrencilerin bu soruyu algılamada güçlük çektikleri ya da cevaplamaktan çekindikleri görülmüştür. Buna ek olarak ekonomik koşullar başlığı, başarı sıralaması temasında olduğu gibi tercihlerin çerçevesini halihazırda çizen ve bu nedenle örtük biçimde algılanan bir koşul da olabilir. Bu nedenle yapılan mülakatlarda daha çok üniversite şehrinin maliyetine ilişkin kodlar görece az sayıda ortaya çıkmıştır (Tablo 6).

* Bulgular ana başlığı altındaki alt başlıklarda bu ve bundan sonra yer alan tablolarda; öğrencilerin “sadece” ilgili soruya cevap verdikleri ifadelerde bulunan kodlar değerlendirmeye alınmış ve eğer öğrenciler, sorunun ilgili bulunduğu kategori dışındaki kategorilere denk gelen kodları, sorulan soruyla ilişkilendirdilerse soru kapsamı dışındaki kodlar tablolarda verilmiştir. Bu bağlamda, aşağıdaki tablolarda Tablo 3’te yer alan kod sayısı kadar kodun bulunmadığı görülecektir. Soru kapsamı dışındaki kodlar; ya öğrenciler tarafından özellikle belirtilmek istenmiş ya da mülakat yürütücüsü tarafından yapılandırma dışında sorulan sorulardaki ifadelerde yer almıştır.

Tablo 6. Öğrencilerin Üniversite ve Bölüm Tercihlerindeki Ekonomik Koşul Algılamaları

Katılımcı Kodları	Temalar					
	Başarı Sıralaması	Bölüm Etkileri	Tavsiye	Üniversite İmkanları	Üniversite Kalitesi	Üniversite Şehri
Katılımcı 1						
Katılımcı 2					Ülmj - Ders - AkdKad- Ülmj + Ders + AkdKad +	Ykn +
Katılımcı 3				Kam - (2) Kam + (2)		Mly - (2) Ykn - (2) Ykn + Mly +
Katılımcı 5						
Katılımcı 7						Klt + Mly - Mly +
Katılımcı 8						Mly + (2) Ykn + Mly -
Katılımcı 9						
Katılımcı 10						
Katılımcı 11						
Katılımcı 12						Mly - (2)

II.III. Üniversite ve Bölüm Tercihlerinde Alınan Tavsiyelerin Etkisi

Literatürde anılan bir diğer etken olan arkadaşlardan, danışman öğretmenlerden ya da aileden alınan olumlu ve olumsuz tavsiyelerin muhtemel etkileri, öğrencilere danışman, sosyal çevre, arkadaşlar ya da aileden gelen tavsiyelerin etkili olup olmadığı şeklinde sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar; özellikle ailenin tercihlerdeki müdahilliğini göstermektedir (Tablo 7).

Tablo 7. Öğrencilerin Üniversite ve Bölüm Tercihlerinde Tavsiyelerin Etkisi

Katılımcı Kodları	Temalar					
	Başarı Sıralaması	Bölüm Etkileri	Tavsiye	Üniversite İmkanları	Üniversite Kalitesi	Üniversite Şehri
Katılımcı 1			Aile +			
Katılımcı 2		BDers +	Aile - (2) ArkOk +			
Katılımcı 3			Dan + Aile + (2)			
Katılımcı 5			ArkOkm + (3) Aile + (2)			
Katılımcı 7		BDers +	Aile + (3) ArkOkm + (2) Dan +			
Katılımcı 8			Aile + ArkOkm +		Ülmj +	
Katılımcı 9	BS		Aile + (2)			
Katılımcı 10			Dan + Aile + ArkOkm +	ÖğrEtk +		
Katılımcı 11			Aile + ArkOk +			
Katılımcı 12			Aile +			

II.IV. Üniversite ve Bölüm Tercihlerinde Üniversite Öncesindeki İkamet Şehrinin Etkileri

Yukarıda da değinildiği üzere, çalışma grubunu oluşturan tüm öğrenciler, buldukları üniversiteye ikamet ettikleri şehirlerin dışından gelmiş öğrencilerdir. Bu minvalde, önceki ikamet şehrinin üniversite tercihlerindeki muhtemel belirleyiciliği sorgulanmıştır. Bu bağlamda; şehrin büyüklüğü, maliyeti, imkanları gibi şehirle ilgili olan ya da özel isteklerin (aile yanından ayrılma, arkadaşların yanında bulunma vb.) nedenleri değerlendirilmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Öğrencilerin Üniversite ve Bölüm Tercihlerinde Önceki İkamet Şehri Etkileri

Katılımcı Kodları	Temalar					
	Başarı Sıralaması	Bölüm Etkileri	Tavsiye	Üniversite İmkanları	Üniversite Kalitesi	Üniversite Şehri
Katılımcı 1	BS					
Katılımcı 2					Ülmj + Ders + AkdKad +	Büy + Şlmj + Fiz + (2)
Katılımcı 3						Ykn +
Katılımcı 5			Aile +			Ykn - (4) Ykn +
Katılımcı 7			Dan +			Ykn + (2)
Katılımcı 8						Şlmj +
Katılımcı 9						
Katılımcı 10						Ykn - (2) İkl + (2)
Katılımcı 11						
Katılımcı 12						Ykn +

II.V. Üniversite ve Bölüm Tercihlerinde Üniversite Kalitesine Dair Algılamalar

Literatürden elde edilen ve üniversite ile bölüm tercihlerini etkilediği düşünülen akademik kadro, dersler ve üniversite imajına dair algılamaların yer aldığı bu soruda; öğrencilerin aynı zamanda üniversiteye dair bilgilerinin hangi yönde tercihlere etki ettiği görülmektedir (Tablo 9).

Tablo 9. Öğrencilerin Üniversite ve Bölüm Tercihlerinde Üniversite Kalitesi Algılamaları

Katılımcı Kodları	Temalar					
	Başarı Sıralaması	Bölüm Etkileri	Tavsiye	Üniversite İmkanları	Üniversite Kalitesi	Üniversite Şehri
Katılımcı 1						
Katılımcı 2		BDers +				
Katılımcı 3					AkdKad +	
Katılımcı 5						
Katılımcı 7	BS				AkdKad- AkdKad +	
Katılımcı 8					AkdKad + (2)	
Katılımcı 9						
Katılımcı 10						
Katılımcı 11					AkdKad +	
Katılımcı 12					AkdKad +	

II.VI. Üniversite ve Bölüm Tercihlerinde Üniversite İmkanlarının Etkileri

Öğrencilerin üniversitelerinin onlara tanıdığı fiziksel, sosyal imkanların araştırıldığı bu soruda sosyal imkanlar, aktiviteler, öğrenci kulüpleri ve spor olanakları belirtilerek sorulmuş ve öğrencilerden gelen cevaplarda bu faktörlerin görece etkili olduğu görülmüştür (Tablo 10).

Tablo 10. Öğrencilerin Üniversite ve Bölüm Tercihlerinde Üniversite İmkanları Etkileri

Katılımcı Kodları	Temalar					
	Başarı Sıralaması	Bölüm Etkileri	Tavsiye	Üniversite İmkanları	Üniversite Kalitesi	Üniversite Şehri
Katılımcı 1						
Katılımcı 2				ÖğrEtk - (2) Spor -		
Katılımcı 3				Spor + Kam + (3) Kam -		
Katılımcı 5						
Katılımcı 7	BS					Ykn + (2) İkl -
Katılımcı 8				Kam + (3) Spor + (2) ÖğrEtk + (3)		
Katılımcı 9						
Katılımcı 10				ÖğrEtk +		
Katılımcı 11						
Katılımcı 12				ÖğrEtk +		

III. ÜNİVERSİTE VE BÖLÜM TERCİHLERİNİN BİRİNCİL AÇIKLAYICILARI

Çalışma grubuyla yürütülen yarı-yapılandırılmış mülakatlarda rastlanılan bulgulara göre, şehirle ilişkilendirilen yakınlık ve bununla ilintili özellikler, üniversite ve bölüme ilişkin en fazla aileden olmak üzere diğer çevrelerden alınan tavsiyeler ve Uİ, SBUİ bölümlerinin ders içerikleri ve sağlayacağı potansiyel iş imkanları en fazla değinilen tercih motivasyonları olarak belirmektedir. Diğer bir anlatımla, 10 kişiden oluşan çalışma grubunda yukarıda anılan bu üç tema ve bunlarla ilintili kategoriler en az 9 farklı katılımcı tarafından ifade edilmişlerdir. Bu minvalde öncelikle şehir etkisine ve ardından tavsiye ve bölüm etkileri temalarına dair başlıklarıyla bu motivasyonlar aydınlatılabilir.

III.I. Şehir Etkisi

Çalışmanın bulgularında tespit edildiği üzere, öğrencilerin tercihlerinde en yoğun olarak belirttikleri tercih motivasyonu, üniversitenin bulunduğu şehre ilişkin algılamalarıdır (Tablo 3). Buna göre; üniversite şehrinin öğrencinin ikamet ettiği şehre olan yakınlığı tercih edilen üniversiteye yönelik olumlu bir etkide bulunmaktadır. Öyle ki, üniversite şehrinin ikamet şehrine yakınlığının pozitif etkisi 10 katılımcının 9'u tarafından belirtilmiştir (Tablo 4). Bu bağlamda, *Ykn+* kategorisi öğrencilerin kişisel deneyimlerinden, bilişsel süreçlerinden en az etkilenen etkilerden birine işaret etmektedir. Hatta bu etki, öğrencilerin başarı sıralamalarını arka planda da bırakılabilen bir tercih motivasyonuna tekabül etmektedir. Muş'ta ikamet edip Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ne yerleşen Katılımcı 2'nin ifadeleri bunu göstermektedir (Katılımcı 2, 21.04.2022):

...puanım gayet iyiydi. Dediğim gibi iyi bir liseden mezun oldum. Fen lisesi mezunuyum. Yani kasıtlı olarak geldim. Puanım da yeterliydi. Sadece ailem... ilk yıldan ben pek evden çıkmadım. İlk yıldan yakın bir yer olsun. Bir de çok aileci bir insanım. Alışmakta zorluk çekmeyeyim diye Van'ı tercih ettim...

Görüldüğü üzere Katılımcı 2, üniversite tercihinde yakın şehrin olumlu etkisinden bahsetmekle birlikte, üniversite şehrini kültürel yakınlık ve aile tavsiyesiyle de ilişkilendirmektedir. Nitekim bu konu üzerine yapılan çalışmalarda da benzer bulgulara rastlanmıştır. Özellikle üniversite ve ikamet bölgesi ve şehri çalışmalarda anılan bağımsız değişkenlerdir (Konu-Kadirhanogulları ve Özay-Köse, 2023). Buna göre, şehrin güvenli olup olmaması ve şehrin sosyal yaşama ilişkin sunduğu imkanlar önemli faktörlerdir (Ceylan, Köse & Aydın, 2017: 278-279). Dolayısıyla şehrin yakınlığı önverili bir etkenken,

şehrin algılamaları geliştirilebilir özelliklerdir. Burada özellikle, öğrencilerin şehre dair bilgilerinin olup olmaması rol oynamaktadır.

Yakınlıktan sonra, şehre ilişkin en yoğun ifadeleri içeren Şİmj + / - kategorisi, olumlu ve olumsuz yargılarda şehrin bilinirliğinin önemli etkisini göstermektedir. Bu bilgi, bizatihi öğrenciler tarafından sağlanabilmekle birlikte, aynı zamanda tavsiye veren aile, arkadaş ya da danışmanlar aracılığıyla da edinilebilmektedir. İstanbul'dan Kütahya'ya giden Katılımcı 7'nin ifadeleri bu doğrultudadır. NÖHÜ, SBUİ'ye dair bilgilere ilişkin soruya cevapta öğrencilerin şehir algılamaları ortaya çıkmaktadır (Katılımcı 7, 28.04.2022):

Ee... yani ben etmedim, çünkü daha uzak bir yer olduğunu falan düşünüyordum. Ya dediğim gibi ismini duymadığım, ee... üniversiteyle alakalı bir şey bilmiyorum, şehirle duymadığım bir yeri de yazmak istemedim. Hani ben çünkü biraz rahat bir insanım. Giyim tarzım falan filan ben ayak sağlayamam. Hani bir rahatsızlık olur, eder diye ben yazmıyordum açıkçası. Kütahya'yı da yazmazdım, hocam söyledi o şekilde yazdık yani.

Burada şehre dair edinilmiş bilgilerin, tecrübelerden bağımsız olarak algılamaları ve dolayısıyla da tercihleri nasıl şekillendirdiği açıkça görülmektedir. Birinci olarak, şehrin isminin duyulması, ikincisi ise ilgili şehirdeki öğrenci yaşantısına dair verilmiş tavsiyelerin etkileri önemlidir. Niğde ve NÖHÜ'ye ilişkin yapılmış çalışmada da üniversite tercihinde şehir etkisinin önemli olduğu öğrenciler tarafından belirtilmiş, Niğde'ye dair ilk izlenimlerinin çok kötü ya da kötü olduğunu ifade eden öğrenciler örneklemin yaklaşık %34'ünü, iyi ve çok iyi olarak düşüncelerini belirtenler ise yaklaşık %29'unu oluşturmuştur (İri, 2020). Bu bağlamda, NÖHÜ'yü tecrübe edebilmiş öğrencilerin şehir algılamalarının ortalaması olumlu ve olumsuz yönde nötre yakındır, ancak bunun öncesinde şehrin bilinirliği ve öğrenci şehri imajı tercihleri genellikle olumsuz etkilemektedir.

Bu bulguları şu şekilde uzlaştırmak mümkündür: Üniversite şehrinin ikamet edilen şehre "yakınlığı", diğer deyişle şehrin coğrafi konumu, şehrin öğrencideki imajını etkilemektedir. Bu noktada, yakınlık ile ilişkisi kurulan bir diğer faktör, kültürel yakınlık ya da uzaklık olmuştur. Türkiye örneğinde yapılan diğer araştırmalarda da öğrencilerin bireysel özelliklerinin şehirle ilişkilendirilen kültürel yapıyla etkileşim halinde olduğu görülmektedir. Örneğin, İstanbul'da okuyan öğrencilerin İstanbul'un çokkültürlü yapısını olumladığı belirtilmiştir (Sağdıç, 2014). Genel olarak üniversite ve bölüm tercihlerinin incelendiği çalışmada ise öğrencilerin öncelikle bölüm ve üniversitenin niteliği, saygınlığı; sonrasında da şehrin coğrafi konumu ve kültürel yapısını önemsedikleri ifade edilmiştir (Koçak & Çokluk-Bökeoğlu, 2021). Coğrafi konum ile kültürel özelliklerin ilişkisi Şanlıurfa'da ikamet edip Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi'ne yerleşen Katılımcı 1 tarafından şu şekilde ifade edilmektedir (Katılımcı 1, 20.04.2022):

Yani tabii ki Hatay'a dair az çok bir fikrim vardı. Hocam bildiğiniz gibi sosyal medya olsun çok şeyi gündemimize taşıyor. Hatay'ın yemek kültürü olsun, yakınlık olsun, bir de buradaki sosyokültürel yapı olsun, hani neredeyse birbirine benzer olduğu için onun da etkisi var şahsen.

Burada da görüldüğü üzere, şehir; kültür ve coğrafi konumla birlikte düşünülmektedir. Aynı zamanda, dijital medyanın da şehre ilişkin tanıtımlarda bir rolünün olduğu, bu bağlamda da şehre dair edinilmiş bilgilerde sosyal çevreyle birlikte, öğrencinin kendi başına yürüttüğü bilgi edinme sürecinin de etkili olduğu görülmektedir. Bununla beraber, genellikle tercih öncesinde bilgi ve tecrübe sahibi olunmayan, ancak şehirle ilişkilendirilen görece önemli bir alt-kategori ise şehrin maliyetine dair olumlu ve olumsuz algılamalardır. Katılımcı 7'nin kendine ve arkadaşlarına yönelik aktardığı tecrübeler şehir maliyetinin tercihler üzerindeki potansiyel etkilerini göstermektedir (Katılımcı 7, 28.04.2022):

...Ee... bir de hani düşünüyordum mesela, ben gitmeden önce diyordum ki otobüs...mesela Twitter'da falan tag başlatıyorlar öğrenciler ben üniversiteye gitmeden önce...Ee.. bu içindeki ringlerin ücreti artıyor diye. Diyordum, artsın ne olacak ki, yani 1 Lira 25 Kuruş falan. Gidince anlıyorsunuz (tebessüm ederek) aslında ne kadar önemli olduğunu her şeyin, en ufak şeyin. Ee... o zaman anlayabiliyormuşsunuz. Ben yurttan kalıyorum bu arada, yani benim öyle bir sıkıntı yok; ama benim sıkıntı çeken arkadaşlarım vardı. Ama Kütahya'da hiç başlarına gelmedi.

Şehrin maliyeti, üniversite tercihinde önemli bir etken olan yaşam kalitesini (Kozak & Coşar, 2009: 416) doğrudan etkilemektedir. Öyle ki, öğrencinin tercih öncesinde yaşam kalitesinin nasıl şekilleneceğine dair algılamaları üniversiteyi ve dolayısıyla şehir tercihini belirlemektedir. Katılımcı 8'in üniversite tercihinde finansal meselelerin etkisinin belirlenmesi için yöneltilen soruya verdiği cevapta bunu görmek mümkündür (Katılımcı 8, 28.04.2022):

...Ben aslında daha çok Batı tarafında okumak istiyordum. Ama işte bizim aile olarak yani maddi imkânımız orta seviyede olduğu için onu kaldıramayacağımı düşündüğüm için hem şehir memleketime yakın olsun diye hem de daha iyi yaşayabilmek için Malatya'yı seçtim. Yoksa benim ilk önceliğim Batı taraflarında okumaktı.

Görüldüğü üzere, “daha iyi yaşayabilmek” şartı, şehrin maliyetiyle ilişkilendirilmekte ve bu olgu da, üniversite tercihinde bazı opsiyonları arka plana atmakta, bazılarını da öne çıkarmaktadır. Öne çıkan opsiyonlar ise genellikle öğrencinin ikamet şehrine yakın konumda bulunan üniversitelerdir. Bunların ön plana alınmasında yaşam kalitesiyle birlikte ulaşım masrafları da önemli bir konumdur. Katılımcı 3'ün (21.04.2022) “...Van bana daha yakın geldi. Hem maddiyat konusundan Van'a geldim hem bize yakın olduğundan Van'a geldim...” sözleri ve “...Van bana yakın mesela. 7-8 saatte mesela memleketime ulaşabiliyorum. Biraz da maddi konudan daha tasarruflu geliyor bana.” ifadeleri bu olguyu göstermektedir.

Ancak, şehrin maliyetinin ilişkilendirildiği bir etken olan şehrin büyüklüğü konusunun ise olumlu ve olumsuz etkileri ikircikli bir özellik olarak ortaya çıkmaktadır. Mersin'de ikamet edip NHBVÜ'ye yerleşen Katılımcı 12'nin (30.04.2022) “...ben Mersin'de yaşıyorum dediğim gibi, başka şehre gideceğim, bir öğrencinin karşılayamayacağı meblağda şehirler olduğu için büyük şehirler, pahalı şehirler daha doğrusu...” ifadeleri şehrin büyük olmasının, dolaylı olarak şehrin maliyetli olacağı algısına da eşlik ettiğine işaret etmektedir. Lakin, büyük şehir, öğrencilerin tercihine aynı zamanda olumlu etkilerde de bulunan bir faktördür.

Katılımcı 1, 2, 7, 8, 11 ve 12 şehrin büyüklüğünün tercihlerle ilişkili olduğunu vurgulamışlardır. Aynı zamanda şehrin büyüklüğü, mezuniyet sonrasında sunduğu ya da sunabileceği potansiyel iş imkanlarıyla da birlikte düşünülmektedir. Katılımcı 1'in Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi'ni tercih etmesinde ve bu üniversiteye Şanlıurfa'dan gelmesinde etkili olduğunu belirttiği şehrin iş imkanları şu şekilde ifade edilmiştir (Katılımcı 1, 20.04.2022):

...üniversiteyi bitirdikten sonra İskenderun gibi çok büyük bir Türkiye'nin en büyük bir limanlarından birisi. Hani onun da etkisi var. İş alanı da olarak, hani staj açısından. Ondan sonra üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulma açısından da çok avantajlı bir şehir. Hatay, yani İskenderun olsun, onun da etkisi var.

Görüşmenin bu sorusundan hemen önce, öncelikli tercih nedenlerine ilişkin soruya verdiği cevapta da başarı sıralamasından sonra ikinci olarak “en büyük şehir” olduğu için Hatay'ı seçtiğini ifade eden Katılımcı 1'in şehrin büyüklüğünü, iş imkanlarıyla birlikte ele aldığı belirtilebilir. Bu açıdan bakıldığında, şehrin büyüklüğü algılamasının yavaş ve aşamalı şekilde değişebileceği söylenebilirken, iş imkanlarının sunulmasının öğrenciler nezdinde olumlu bir etken haline getirilebileceği görülmektedir. Aynı zamanda Mersin'de ikamet edip NHBVÜ'ye yerleşen Katılımcı 12, yine öncelikli tercih nedeni sorusuna şehrin büyüklüğüne benzer bir etken olan şehrin kişisel gelişim imkanları cevabını, “turistik bir şehir ve dilimi geliştirebileceğimi düşündüğüm için...” şeklinde vermektedir (Katılımcı 12, 30.04.2022). Bu minvalde, şehir büyüklüğü algılaması, iş imkanlarının yanında “turistik şehir” algılamasıyla (İri, İnal & Türkmen, 2011: 92-93) da eklemlenebilmektedir.

Böylece şehir etkisi kategorisine dair ayrımın iki boyutu olduğu söylenebilir. Bunlardan ilki şehrin coğrafi konumuyla ilişkisi kurulan şehir yakınlığı ve kültürel özellikler; ikincisi ise şehir algılamaları bağlamında öğrenci dostu şehir imajı, şehrin iş imkanları, maliyeti ve büyüklüğüdür. Bu motivasyonlar, öğrencilerin tercihinde birincil etkileri bulunan faktörleri oluştururken, bunların oluşumunda en önemli etki ise öğrencilerin ailelerinden gelen olumlu tavsiyelerdir.

III.II. Aile Tavsiyeleri ve Sosyal Çevre

Öğrencilerin üniversite ve bölüm tercihlerinde aldıkları tavsiyelerin ne derecede etkili olup olmadığı konusunda literatürdeki çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Her ne kadar üniversite ve bölüm nezdinde daha özel bir örnekleme çalışılmış olsa da bu çalışmalara göre tercihlerde ailenin tavsiyeleri; öğrencilerin etkilendikleri üniversite saygınlığı, istihdam potansiyeli, kampüs imkanları ve şehir konumuna göre öne geçebilmektedir (Zengin & Uzut, 2017 :27-28). Ancak aile tavsiyesinin daha arka planda olduğunu iddia eden çalışmalar da mevcuttur.

Devlet ve vakıf üniversiteleri arasındaki tercih nedenlerine ilişkin farklılıkların araştırıldığı bir çalışmada bölümün özellikleri, kişisel özellikler ve başarı sıralaması gibi faktörlerle birlikte aile yönlendirmesi de araştırılan tercih etkenlerine dahil edilmiş ve vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin aile tavsiyesinden daha fazla etkilendikleri bulunmuştur (Korkut-Owen & ark., 2012: 140). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi bünyesinde yapılan bir çalışmada ise ailelerin ve/veya başkalarının yönlendirmesinin tercihlerde etkili olmadığı öne sürülmektedir (Gürdoğan, 2016: 1244). Ancak bu çalışmadaki bulgular tam aksi yöndedir.

Çalışma grubunda yer alan 10 öğrencinin 9'u mülakat sorularında yer alan ilgili soruya olumlu cevap vererek ailelerinin tercih ettikleri ve yerleştikleri üniversiteyi tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4). Üstelik Aile+ kategorisi sıklık bakımından da en fazla ifade edilen Ykn+ kategorisinden sonra ikinci sırayı almaktadır. Buna ek olarak, ailenin yanında hem ilgili bölümde okuyan veyahut mezun olan hem de üniversite ve bölüme dair fikirleri bulunan arkadaş ve tanıdıklardan oluşan sosyal çevrenin de tercih edilip yerleşilen üniversite ve bölüm konusundaki olumlu tavsiyeleri de dikkate değer derecede belirtilmiştir. Üniversite öncesinde Kayseri'de ikamet eden ve İnönü Üniversitesi'ne yerleşen Katılımcı 10'un ifadeleri bu doğrultudadır (28.04.2022):

Zaten ben dershanede yapmıştım tercihlerimi de. Hocalarım da söylemişti. Onlar da buraları yazabilirsin diye. Ee... onlardan aldım zaten, öğretmenlerimden aldım. Ablam da fazlasıyla söyledi, İnönü dedi bilindik bir üniversite, tabi ki gidebilirsin oraya, falan diye. Öyle arkadaş çevremle de aynı şekilde araştırmalar falan da yaptım...

Yine aynı katılımcının ifadelerinden ise, aile tavsiyelerinin doğrudan bir üniversite değil, ama üniversitenin bulunduğu coğrafi konuma ilişkin opsiyonları tanımladığı görülmektedir. Diğer bir deyişle, aile, öğrencilerin ikamet adresine yakın üniversiteleri tercih etmelerine yönelik bir yönlendirme yapabilmekte, ancak bu yakın çevrede hangi üniversiteyi tercih edeceklerine ilişkin tercih sıralaması değişebilmektedir. Katılımcı 10'un tercihlerinin neler olduğuna yönelik soruya verdiği cevap şu şekilde olmuştur (28.04.2022):

Şehirler... aslında babamın biraz şeyi vardı, ben kendim tekrardan tercihlerimi yaptım. Babamın yakın çevreyi... Kayseri'de oturuyorum. Kayseri'den başka Nevşehir, Niğde, o tarafları yazdırdı. Çok dışarıya çıkma dedi. Ama ben tabi ki biraz da dinlemedim onu (gülümseyerek). İlk başta Adana'yı yazmıştım, sonra Malatya'yı yazmıştım. İkisini de yazma dediği yeri yazmıştım başlarda. Sonradan Erciyes falan yazmıştım...

Burada aile tavsiyesinin, öğrencilerin tercihlerini yönlendirmede etkili olmak istedikleri, ancak öğrencilerin kendi tercihlerini de yapabildikleri görülmektedir. Bununla birlikte katılımcının başarı sıralaması göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin diğer bölgelerindeki üniversiteleri de tercih edebileceği, ancak Kayseri'den Malatya'ya gittiği, diğer deyişle, yakın bir coğrafi konumda kalmayı seçtiği söylenebilir. Bu yönüyle, aile tavsiyesi, öğrencilerin bilişsel süreçlerinde bir faktör olarak arka planda çalışan bir tercih motivasyonu olarak görünmektedir.

Araştırmanın bu boyutunun literatürdeki bazı diğer çalışmalarla farklı bulgulara sahip olduğu söylenebilir. Türkiye'de SBKY bölümlerinin tercih nedenlerinin incelendiği bir çalışmada, öğrencilerin toplamının aile dostlarından yönlendirme alıp almadıklarına yönelik soruya verdikleri olumlu cevaplar sadece %22 civarındadır (Agallija, 2021: 502). Bununla birlikte bahsedilen çalışma, üniversiteden ziyade bölüm tercihini sorgulamaktadır. Üniversite tercihini genel olarak araştıran bir çalışmada, düşük gelirli ailelere sahip ve kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin ailelerinden daha fazla etkilendikleri öne sürülmüştür (Köksal, 2016: 56-57). Ancak çalışmada finansal durumunun bir sorun oluşturmadığını

ifade eden ve büyük şehirlerde yaşayan öğrencilerin de ailelerinden ya da sosyal çevrelerinden aldıkları tavsiyeleri önemsedikleri görülmektedir. Örneğin; İstanbul’da ikamet edip İNÜ’ye yerleşen Katılımcı 9’un ifadeleri bu olguyu göstermektedir (28.04.2022):

Evet, babamla oldu, etkili oldu. Danışman çok etkili olmadı. Orada bize yardım etmediler. Ben de babamla yaptım.

...Yok, sadece babamla yaptım, birlikte oturup yaptık.

Benzer şekilde İstanbul’dan Kütahya Dumlupınar Üniversitesi’ne yerleşen Katılımcı 7 de aile ve arkadaş tavsiyelerini ifade etmiş, hatta bu çevrelerin üniversite tercihindeki etkilerini güçlü bir şekilde vurgulamıştır. Üniversite tercihinde danışman, sosyal çevre, arkadaşlar ve ailenin yönlendirmelerinin etkilerinin sorulduğu soruya verilen cevap şu şekildedir (Katılımcı 7, 28.04.2022):

Evet, evet çok oldu. Ee...çünkü genel olarak yani hiçbiri gerçekten bize çok değer veren insanlar bahsettiğiniz çevre olsun, ailem olsun, arkadaşlarım olsun. Ee... ve hiç beni tanıdıkları için ne istediğime benden daha çok hakimler aslında. Nasıl bir iş yapabileceğimin de farkında olan insanlar. Potansiyelimin de farkındalar. Bu yüzden genellikle benim hani bulun...şu şekilde fayda sağlayabilecek şeylere yoğun...yönlenmeme yardımcı oldular...

Üniversite öncesinde Ankara’da ikamet eden ve sonrasında yine Kütahya Dumlupınar Üniversitesi’ne yerleşen Katılımcı 5’in de aynı şekilde güçlü bir vurguyla üniversite ve bölüm tercihinde tavsiyeler aldığını ve bu doğrultuda tercihlerini şekillendirdiğini ifade ettiği görülmektedir (Katılımcı 5, 26.04.2022):

Etkili oldu hocam. Arkadaşlarıma falan sordum. Arkadaşlarım da bana burayı yani DPÜ’yü ve okuduğum Siyaset Bilimini önerdiler bana. Ondan sonra abim çok sıcak baktı hocam. Annem, babam falan bana burayı kendileri söylediler. Ben de mesela yani öyle pek gözüm yükseklerde olmadığı için de işte böyle sıcak baktım buraya. Arkadaşlarım ve ee...yakın çevrem burayı bana söylediler hocam. Önerdiler yani etkili oldu.

Dolayısıyla öğrencilerin bazıları doğrudan üniversite ve bölüm tercihini tavsiyeler doğrultusunda şekillendirirken, bazıları ise üniversitenin ikamet adresine yakınlığı ve uzaklığını yönlendirmeler vasıtasıyla belirlemektedirler. Üçüncü bir boyutta ise, bazı öğrencilerin tercihlerini doğrudan şekillendirmeyen aile ve sosyal çevre tavsiyeleri bir onay/ret mekanizması şeklinde işlev görmektedir. Bu boyutlarıyla tavsiye etkisi, üniversite ve bölüm tercihlerinde önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Bu minvalde, üniversite ve bölümün ama aynı zamanda da şehrin tanıtımının rolü daha önemli bir pozisyona erişmektedir. Zira görüldüğü üzere öğrenciler, ailelerinin yanında arkadaşlarından da aldıkları tavsiyeleri değerlendirmekte, bilhassa tercih ettikleri üniversiteye ve ilgili üniversitenin bulunduğu şehre dair tecrübeleri olan bireylerin değerlendirmelerini önemsemektedirler. Tercih listelerinde NÖHÜ’nün bulunduğunu belirten tek katılımcının görüşmenin sonunda yaptığı eklemeler bu etkiyi göstermektedir (Katılımcı 10, 28.04.2022):

Kayseri’ye yakın olarak, bir de benim dayım orada okuyor Niğde’de okuyor, okuyor demeyeyim, çalışıyor, öğretmenlik yapıyor. Bir de onun yanına gelmek için biraz da. Bir de ee...birçok akrabalarım falan Niğde’den mezun, Ömer Halisdemir’den mezun. Ya orayı her türlü biliyorum zaten. Bir tanıdık falan yer oluyor benim için.

Görüldüğü üzere, öğrenciler, tercih ettikleri üniversitenin bulunduğu şehirde belli motivasyonlarla kendilerini şehre alışkın hissetmek isteyebilmektedirler. Burada da bir yakının ilgili şehirde bulunması, o şehirde bulunan üniversite tercihini olumlu etkilemektedir. Aynı katılımcının, mülakatın devamında Niğde’den mezun tanıdıklarının meslek hayatında zorluk yaşamamış olmasını belirttiği de düşünüldüğünde, ilgili üniversitelerde halihazırda öğretim hayatına devam eden ya da bu üniversitelerden mezun olmuş olanların deneyimlerinin de olumlu olarak aktarılması, pozitif tercih motivasyonları olarak belirlemektedir. Diğer bir anlatımla, çalışmada tavsiye olarak kategorilendiren faktörün, aynı zamanda şehir ve üniversite tanıtımı, reklamı şeklinde de okunması önemlidir. Bu minvalde bireyler arasındaki iletişimde olumlu özelliklerle anılmak, üniversite ve bölümlerin tercih sıklığının artırılmasında dikkate değer bir önem arz etmektedir.

Bu ve yukarıdaki alt başlıkta anılan faktörler genellikle NÖHÜ'yü olumsuz etkileyen faktörler olmuştur. Diğer bir deyişle, Niğde şehrinin öğrenciler tarafından imaj açısından algılamaları genellikle olumsuz yöndedir. Ailelerinden aldıkları tavsiyelerde de öğrencilerin NÖHÜ'ye ilişkin bilgileri oldukça sınırlıdır. Ancak, çalışmanın pilot aşamasında belirlenen kategorilerde, aşağıda görüleceği seviyede açığa çıkması beklenmeyen ancak öğrenciler tarafından sıklıkla vurgulanan olgu, SBUİ/Üİ bölümlerinin olumlu algısı olmuştur. Bu yönüyle bir sonraki başlıkta değinilecek olan ve çalışma grubunda yer alan öğrencilerin tamamı tarafından en az bir kere değinilen bölüm derslerine olan ilgi kategorisi, hem SBUİ/Üİ bölümlerinin tercihlerinin artırılmasında bir çözüm önerisi sunabilecekken, aynı zamanda diğer bölüm öğrencilerinin de okudukları bölümlerden beklentilerini ortaya koymaktadır.

III.III. Bölüm Dersleri ve İş İmkanları

Yukarıda da değinildiği üzere, öğrencilerin SBUİ/Üİ bölümü tercihlerinde şehir etkisinin önemli rol oynadığı beklenen bir sonuçken, bölüme olan ilginin sıklıkla ve güçlü vurgularla belirtilmesi ayrı bir başlıkta değinilmeyi gerektiren bir fenomen olmuştur. Tercih yapacak olan lise son sınıf öğrencilerin, üniversitede tercih edecekleri bölümlere ilişkin bilgisiz olduklarına yönelik genel bir kanı mevcuttur. Yapılan çalışmalarda da bu kanının görece desteklendiği görülmektedir. Örneğin; Türkiye'de öğrenim gören İktisat bölümü öğrencilerinin %63'ünün tercih öncesinde İktisat bölümünün ders içeriklerine dair bilgi sahibi olmadığı görülmüştür (Çelik, Aykan & Barak, 2018: 169). Yine benzer şekilde, İİBF öğrencilerinin de akademisyenlerin yetkinliklerini ve bölüm derslerini dikkate yeterince almadıkları öne sürülmektedir (Erkuş, Oral & Sever, 2020: 268). Buna karşın, bu çalışmadaki bulgular, yukarıdaki çalışmaların argümanlarıyla çelişmektedir.

Çalışma grubunda yer alan 10 öğrencinin tamamı bölüm derslerine dair olumlu vurgularda bulunmuş, aynı zamanda da bölüme dair bilgilerinin ve okuma isteklerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu olgunun, çalışma grubunun gerek 1.sınıf lisans öğrencilerinden oluşması gerekse de bölüm değişikliğinin görece zor olmasından dolayı kendi bölümlerini olumlu olarak meşrulaştırdıklarıyla ilgili olduğu, bir mantığa bürüne mekanizmasını işlettikleri düşünülebilir. Ancak katılımcıların cevaplarına bakıldığında bu iki nedenden ziyade, gerçekten de SBUİ/Üİ bölümlerinin önceden araştırıldığı ya da detaylı bir araştırma süreci yürütülmemiş olsa dahi bu bölümlere ilişkin en azından ön bir fikrin ve olumlu tutumun edinildiği görülmektedir.

Öyle ki, örneğin Katılımcı 1, ikamet ettiği şehirdeki üniversitede SBKY bölümü olup Üİ bölümü bulunmadığı için tercihini Hatay'dan yana kullandığını dile getirmiştir (Katılımcı 1, 20.04.2022). Yine bölüm içerikleri arasında bulunan tarih, hukuk, siyaset gibi alanlara dahil derslere olan ilgisini ifade eden Katılımcı 2 (21.04.2022), tercih öncesinde Üİ bölümüne dair detaylı bir bilgisinin olmadığını belirtse de Üİ bölümünü, yabancı dilini geliştirebileceği ve tercih yapacak öğrencilerin bilgilendirilmesi durumunda fazlasıyla tercih edilebilecek bir bölüm olarak gördüğünü belirtmiştir.

Katılımcı 9 da (28.04.2022) benzer şekilde dış politikayı ve İngilizceyi tercih öncesinde de “çok sevdiğini” ifade ederek bölüme isteyerek geldiğini ifade etmiştir. Mülakat sonunda istediği eklemelerin sorulduğu soruya bölümün yurt dışında çalışma fırsatı sunabileceği cevabını da ekleyen Katılımcı 11'e yöneltilen Üİ bölümünün yurt dışı fırsatları sorusuna olumlu cevap verdiği görülmüştür (Katılımcı 11, 29.04.2022). Aynı zamanda arkadaşlarından aldığı tavsiyelerin neye yönelik olduğunu açıklamaları rica edilen katılımcının ilgili soruya verdiği cevap şu şekilde olmuştur (Katılımcı 11, 29.04.2022):

Ya şehir ee...olarak...şehir beni pek şeyimi değiştirmezdi fikrimi. Ee...bölümü övdüler aslında. Tam da istediğim gibi bir bölümdü. Hani bir türlü aklıma koyamadığım ama istediğim bir bölüm buymuş, onu anladım. Ee...bir de akademik kadrosundan bahsettiler. Dedğim gibi makalelerini okudum, hocaların kitaplarına baktım. Hani üniversite beni kendine çekti açıkçası.

Görüldüğü üzere, yukarıdaki örneklerden hareketle SBUİ/Üİ bölümlerini tercih etmiş çalışma grubunun bölüm nezdinde bilinçli tercihlerde buldukları ve aynı zamanda bölümün yurt dışı fırsatlarını ve yabancı dil geliştirme konusundaki aracılığını önemsedikleri söylenebilir. Buna ek olarak, bölüm bilgisiyle ilişkilendirilen cevaplarda, yukarıdaki başlıktakilerin aksine, her katılımcıda ortaya

çıkmayan ancak orta düzeyde önem arz eden iki faktör daha belirlemektedir. Bunlar; kişisel gelişim ve yabancı dil etkenleri ile üniversite ve bölümün akademik kadrosunun tercihlere yönelik pozitif etkileridir. Bu iki motivasyon, bir sonraki başlıkta üniversite ve bölüm tercihlerindeki ikincil açıklayıcılar olarak ele alınabilir.

IV. ÜNİVERSİTE VE BÖLÜM TERCİHLERİNDE ÖNEM ARZ EDEN DİĞER FAKTÖRLER VE GÖRECE ETKİLİ FAKTÖRLER

Araştırma bulguları arasında önem arz eden diğer faktörler ve görece etkili olan faktörler de tespit edilmiştir. Önem arz eden diğer faktörler, çalışma grubunda yer alan 10 öğrencinin 7'seri tarafından belirtilmiş olan SBUİ/Üİ bölümlerinin kişisel gelişim ve yabancı dil konusunda öğrenciler nezdinde olumlu algılanması ile üniversite ve bölümün akademik kadrosunun olumlu tercih motivasyonları arasında yer almasıdır. Görece etkili faktörler ise; diğer başlıklarda ele alınan faktörlerin aksine, öğrencilerin çoğunluğu tarafından ifade edilmemiş ancak dile getirildiklerinde sıklık ve vurgulamanın gücü bakımından dikkate değer görülmüştür. Bu kritere göre; 5'er öğrenci tarafından en az bir defa ifade edilmiş olan YrtDış+ ve Büy- kategorileri, tüm kodlar içinde sırasıyla ortalama %2,88 ve %3,75, 4 öğrenci tarafından belirtilen Kam+ kategorisi ise yine kodlar içinde ortalama %4,32'lik bir oranı temsil etmektedir. Dolayısıyla bu kategoriler, daha az öğrenci tarafından bir üniversite ve bölüm tercihi faktörü olarak belirtilmelerine karşın, ifade edildiklerinde sıklıkla vurgulanan etkenler olarak görünmektedir. Bu bağlamda, öncelikle bölümün yurtdışı fırsatı olarak görüldüğüne ilişkin analizlere değinilebilir. Görece etkili olan faktörler; bölümün yurtdışı fırsatları, üniversite kampüsü ve imkanları, şehir küçüklüğü algısının negatif etkileri olarak belirlenmiştir.

IV.I. Bölümün Kişisel Gelişim ve Yabancı Dil Öğrenimi Fırsatları

Üniversite ve bölüm tercihlerinde, bilhassa bölümün, bölüm dersleri ve formasyonu dışında öğrenciye katacaklarının bir tercih motivasyonu olduğuna yönelik çalışmalar sınırlıdır. Diğer bir deyişle, tercihlerin araştırıldığı çalışmalarda bölümün kişisel gelişim ve yabancı dil katkılarına yönelik etkenler genellikle ihmal edilmiştir. Bu çalışmada da, yukarıda değinildiği üzere, YDil+ kategorisi öğrencilerden gelen cevaplar neticesinde *inductive* olarak geliştirilmiş, yani analiz öncesinde böyle bir kategori oluşturulmamıştır. Bu yönüyle, öğrencilerin bu konudaki görüşleri önem teşkil etmektedir.

Her ne kadar üniversite ve bölüm tercihleri ile yabancı dil konusu arasındaki ilişkiye yönelik bir literatür geliştirilmemiş olsa da, öğrencilerin üniversite ve bölümleri ile yabancı dil ilişkisine yönelik görüşlerine değinen çalışmalardan bahsetmek mümkündür. Gömleksiz'in bulgularına göre (2002: 149), Fırat Üniversitesi'nin 2000-2001 eğitim-öğretim yılında bazı fakültelerinde öğrenim gören ikinci sınıf öğrencilerinin yabancı dil bilmenin gerekliliklerine yaklaşık %79 oranında tamamen katıldıkları görülmüştür. Bu minvalde, üniversite düzeyinde öğrenim gören öğrencilere göre yabancı dil öğrenmek önemli motivasyonlar arasındadır.

Benzer şekilde, 2004-2005 eğitim-öğretim yılında Marmara Üniversitesi İİBF öğrencilerinin örneklem olarak alındığı çalışmada, öğrencilerin yaklaşık %69'u "yabancı dilde eğitim olması gerektiğine katılıyorum" ya da "tamamen katılıyorum" cevaplarını vermişlerdir (Altaş, 2006: 446). Dolayısıyla yabancı dil öğrenmenin üniversite ve bölümle arasında, öğrencilere göre bir pozitif ilişkinin olduğu öngörülebilir. Nitekim, değinildiği gibi, bu çalışmada da yapılan 10 görüşmenin 7'sinde bu öngörünün bir gerçekliğe büründüğü bulgusuna erişilmiştir. Aynı zamanda yabancı dilin geliştirilmesinin gerek yurt dışı fırsatlarına yönelik opsiyonları mümkün hale getireceği ve iş imkanlarını da artıracığına yönelik algılamaların mevcut olduğu Katılımcı 2'nin bölümü öncelikli tercih nedenlerine ilişkin verdiği cevapta açığa çıkmaktadır (Katılımcı 2, 21.04.2022):

...Hani Üİ dendiğinde aklıma dil ağırlıklı bir bölüm geldi. Ben dilimi geliştirmek amacıyla ve gerçekten yurt dışı sevdası olan bir insanım. Belki gezme fırsatım olur ya da bu bölümden bana öyle

bir fırsatlar doğar, iş imkânı doğar neticesinde tercih ettim. Ondan dolayı ilk tercihim bu oldu. Bu yüzden seçtim.

Benzer şekilde, Katılımcı 12'nin üniversite ve bölümü öncelikli tercih nedenlerine dair soruya verdiği cevaplarından da bölümün kişisel gelişim ve yabancı dil öğrenme fırsatlarına yönelik olumlu algılamaları ortaya çıkmaktadır (Katılımcı 12, 30.04.2022):

...Sadece hocalarımızın verdiği pdf'lerle, o ders kitaplarıyla kalmıyoruz. Daha fazla okuma yapıyoruz. Ben de kitap okuma alışkanlığımı bu şeyde, bölümde daha çok geliştirebileceğimi düşünerek bölümü tercih ettim. İkinci bir neden de zaten temel neden dildi hocam. İster gelişimde kendini geliştirmede dil çok önemli bir etken olduğu için dilleri...bu...yoluyla hem bölümümde kendimi geliştiririm hem de dil öğrenirim diye... Bu iki temel hocam, iki temel etken: kitap okuma alışkanlığı ve dil. Bu şey, bu bölümü tercih ettim.

Yukarıdaki bu alıntının da gösterdiği üzere, SBUI/UI bölümleri, öğrenciler nezdinde hem yabancı dilin geliştirilebileceği hem de geliştirildiği takdirde lisans mezuniyeti sonrasında bölüme ilişkin fırsatları aralayabilecek bir etken olarak görülmektedir. Bunun yanında, SBUI/UI bölümleri, öğrencilerin kendilerini entelektüel bir birey olarak yetiştirebilecekleri bir fırsat sunan alanlar olarak algılanmaktadır. Öyle ki, yine Katılımcı 2'nin görüşme sonrasında eklemeler yapabileceği belirtildiğinde verdiği yanıtlar yabancı dil konusunun önemini ortaya koymaktadır (Katılımcı 2, 21.04.2022):

...Bir de bizim bölümde de dilin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Yani dil derslerinin daha fazla ağırlıklı olabilir. Çünkü UI dendiğinde tamamen akla tüm ülkeler geliyor, farklı insanlar, farklı kültürler, farklı diller. Bu konuda yetersiz olduğumu düşünüyorum. Yani dediğim gibi bilgi sahibi olabilselerdi üniversiteye hazırlanan öğrenciler, bence daha fazla tercih edilirdi.

Bu yanıtlarda görülen olgu, katılımcının hem yabancı dil öğrenimini oldukça önemsemesi hem de bölüme ilişkin tanıtımların yapılması durumunda SBUI/UI bölümlerinin tercih sıklığının artacağı görüşüdür. Bu yönüyle bir önceki ana başlıkta değinilen bölüm dersleri ve iş imkanları, aile ve sosyal çevre tavsiyeleri ile şehir yakınlığı ve kültürel özellikleri gibi yabancı dil öğrenme potansiyelinin de tercihlerde etkili olduğu söylenebilir. Benzer şekilde etkili olduğu düşünülen son kategori ise bölümün akademik kadrosunun yetkinliğine ilişkin pozitif algılamalardır.

IV. II. Bölümün Akademik Kadrosunun Yetkinliği

Üniversite ve bölümlerin akademik kadrolarının alanlarında yetkin oldukları algılaması, öğrencilerde üniversite ve bölüme yönelik memnuniyet algısını ortaya çıkaran faktörlerden biridir (Bakır, Arslan & Gegez, 2016). Bu bağlamda, özellikle vakıf üniversitelerinin alanlarında bilinirlikleri yüksek akademisyenleri kadrolarına katmaları ve tanıtımlarında bu faktörleri öne çıkarmaları da bu unsurla ilgilidir (Özcan, 2016: 35). Bununla birlikte, akademik kadronun yetkin olduğu algılaması sadece üniversite öğrencilerinin memnuniyeti ve/veya üniversite tanıtımıyla ilgili değildir. Ancak buna ilaveten, akademik kadronun tercih öncesinde de öğrenciler tarafından görece dikkate alındığı söylenebilir.

Vakıf üniversitelerinin tercih edilmelerindeki faktörlerin ortaya konulmasının amaçlandığı bir çalışmadaki bulgulara göre akademik kadro, üniversite ve bölümün ücreti ve kontenjanı sonrasındaki en etkili üçüncü kriter olarak saptanmıştır (Özgüven, 2011 :287). Bu çalışmada da akademik kadronun yetkinliği algılamasının görece önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Katılımcı 3'ün verdiği cevaplardan bu çıkarımı yapmak mümkündür (Katılımcı 3, 21.04.2022):

...Öğretim üyelerini araştırmıştım. Tezlerine bakmıştım. Okuduğu, hangi bölümden mezun olduklarına bakmıştım. Yani akademik kadrosu bayağı iyiydi. O yüzden bunlara dikkat etmişim yani.

Görüldüğü üzere, Katılımcı 3, akademik kadroda yer alan öğretim üyelerinin araştırma alanlarına ve mezun oldukları üniversitelere yönelik araştırmalar yürüttüğünü ifade etmektedir. Bununla birlikte, üniversite ve bölümün akademik kadrosuna yönelik izlenimler, Katılımcı 3'te olduğu gibi tek başına

yürütülebilecek bir süreçten elde edilebileceği gibi, Katılımcı 11'in ifadelerine göre, aynı zamanda sosyal çevreden alınan tavsiyelerle de oluşturulabilmektedir (Katılımcı 11, 29.04.2022):

...Bir de Nevşehir'de okuyan birkaç arkadaşım var, Uİ okuyan. Onlardan da aldığım kadarıyla öğretmenlerin iyi olduğunu, hani güzel anlattıklarını, ilgilendiklerini falan öğrenmişim. Onun için yazmışım.

Katılımcı 11'in verdiği cevaplara göre ise yalnızca akademik kadronun öğretim üyeliği öncesindeki formasyonu değil, ama aynı zamanda öğretim üyeliği esnasındaki performansına ilişkin alınan tavsiyelerin de bölüm tercihlerine etki edebildiği görülmektedir. Katılımcı 8'in, üniversite ve bölümü öncelikli tercih nedenlerinin sorulduğu soruya verdiği yanıtlar da bu doğrultudadır (Katılımcı 8, 28.04.2022):

...İlk önce İnönü Üniversitesi yani şu açıdan öğretim elemanı olarak gerçekten iyi bir eğitimi var. Bu beni bayağı etkiledi yani. Üniversite olarak da kampüste yaşam olsun, kampüsün teknik imkanları olsun, spor açısından her türlü imkân açısından çok iyi olanakları olduğundan dolayı beni etkiledi, hocalar da dahil olmak üzere...

Bu aktarmada da görüldüğü şekilde, üniversite ve bölümün akademik kadrosuna yönelik yetkinlik algısının öncelikli tercih nedeni olarak belirtilmesi dikkate değerdir. Aynı zamanda sonraki cevaplarından sporla ilgilendiği de anlaşılan Katılımcı 8'in üniversite kampüsüne ilişkin olumlu algılamalarının tercihlerini etkilediğini de belirtmesi, çalışmanın iki sonraki alt başlığında değinilebilecek olan ve öğrencilerin çoğunluğu tarafından dile getirilmemekle birlikte, bazı öğrenciler nezdinde sıklıkla ifade edilen üç kategoriden biri olan Kam+ kategorisini açığa çıkarmaktadır. Bu bağlamda son ana başlık altında hem bu kategoriye hem de YrtDış+ ve Büy- kategorilerine ilişkin analizlere yer verilebilir.

IV. III. Bölümün Yurtdışı Fırsatları

Üniversite ve bölümlerin yurtdışı staj ve çalışma olanakları meydana getirebilmesinin de, YDil+ kategorisine ilişkin analizlerin yer aldığı kısımlarda değinildiği gibi, üniversite ve bölüm tercihlerine dair çalışmalarda az yer bulan bir faktör olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte, bir kısım çalışmalarda bu faktörlerin öneminden bahsedilmiştir. Eğitim pazarlamasında yurtiçinde olduğu gibi yurtdışında da öğrencilere staj olanakları sağlanmasının önemli olduğunu ifade eden argümanlar mevcuttur (Çekerol & Yürekli, 2019: 1454). Bu çalışmada da öğrencilerden bazılarının bu faktörü oldukça önemsedikleri görülmüştür.

Üniversite ve bölüme ilişkin öncelikli tercih nedenlerine dair verdiği cevapta Katılımcı 11'in, bölümün iş imkanları ve sosyal çevresinden aldığı tavsiyelerle birlikte bölümün yurtdışında çalışabilme fırsatı da sunduğunu aktardığı görülmektedir. Katılımcı 11'in (29.04.2022), "...Ama Uİ okuyunca yurtdışına çıkma isteğim de var zaten, vardı. Hani oraya da çıkabilirsin, yüksek lisans da yapabilirsin akademik olarak yükselebilirsin." ifadeleri bu doğrultudadır. Katılımcı 12'nin ifadeleri ise daha güçlü bir vurguyu göstermektedir (Katılımcı 12, 30.04.2022):

Hocam ben meslek lisesi mezunuyum. Lojistik okudum. Uluslararası Ticaret ve Lojistik vardı. Ben bunu istemedim. Dört yıllık gelebiliyordu hocam, hatta Nevşehir'de de vardı. Ben bu bölümü istemedim. Dedim ki, hani Uİ, ona yakın yurtdışına çıkılabilecek devletler arası ilişkiler olduğu için dedim ki ben bu bölümü tercih etmeliyim...

Görüldüğü üzere, yurtdışı fırsatları konusunda Uİ, diğer bölüm tercihlerini arka plana koydurabilecek düzeyde, bazı öğrenciler için fırsat olarak algılanmaktadır. Bu olgu, bilhassa aynı katılımcının sonraki ifadelerinde yurtdışında akademisyen olarak çalışma isteğini de belirttiği düşünüldüğünde, Uİ bölümlerinin bu konuda yeni politikalar geliştirmesi durumunda tercih sıklıklarının artırabilecekleri bir öneriye de tekabül etmektedir. Bölümler dışında üniversiteler için de geliştirilebilecek bir yön olarak, bir sonraki başlıkta değinilecek olan üniversitenin kampüs olanaklarının iyileştirilmesi ve tanıtılmasının da muhtemel bir çözüm olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

IV. IV. Üniversite Kampüsü ve İmkanları

Çalışmada kampüs olanaklarının olumlu algılanmasının tercihleri şekillendirdiğine ilişkin oluşturulan *Kam+* kategorisi literatürden elde edilen ve hemen her öğrencide açığa çıkması beklenmiş bir faktördür. Ancak, bu kategori, çalışma grubunun yarısı tarafından en az bir defa ifade edilmiştir. Yapılan araştırmalarda da kampüs olanaklarının birincil faktörlerden biri olarak saptanmadığı belirtilebilir. Çalışmada, görüşmeler gerçekleştirilen katılımcıların da devlet üniversitelerinde öğrenim görmekte oldukları akılda bulundurulduğunda, çalışma grubunun kampüs olanaklarını önemseydiği söylenebilir. Bunun yanında, *Kam+* kategorisi, içerisinde birkaç bileşeni barındırmaktadır. Bu olguyu, katılımcıların cevaplarında görmek mümkündür. Örneğin; Katılımcı 2, kampüs olanaklarını aşağıdaki şekilde ele almaktadır (Katılımcı 2, 21.04.2022):

...Bir de bizim kampüs sahile sıfır. Yani bizler için çok güzel bir ortam yaratmışlar. Kampüs çok büyük ama biraz daha gelişebilirdi sanki içi. Mesela kampüse bir avm, bir kafe tarzı şeyler. Biraz daha gelişmişlik düzeyi artmış olsaydı daha çok rağbet göreceğine eminim. Ama yine de güzel bir üniversite.

Katılımcı 2, ilgili tablodan da hatırlanacağı üzere Muş'ta ikamet edip Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ne yerleşmiş bir öğrencidir (Tablo 4). Bu bağlamda, ilgili üniversitenin kampüsünün Van Gölü'nün kenarında olması, katılımcı için bir cazibe unsuru olarak kampüsle özdeşleştirilmektedir. Kampüsün fiziki yapısını öne çıkaran bu cevabın yanında, kampüsteki ulaşım imkanlarıyla maliyetler arasındaki ilişkinin açığa çıktığı bir yanıtı da Katılımcı 3'ün (21.04.2022) “...*Van'a geldiğim zaman, benim yurdum kampüsün içinde. On dakikalık bir yürüme mesafesinde fakülteye yetişebiliyorum... Her halükârda Van bana daha maddiyatlı gelmişti.*” ifadelerinde görmek mümkündür. Üniversitedeki sosyal aktivitelerin ve spor imkanlarının sorulduğu soruya verilen cevapta da *Kam+* kategorisinin bu etkenlerle birlikte düşünüldüğü Katılımcı 8'in ifadelerinde görülmektedir (Katılımcı 8, 28.04.2022):

...İnönü Üniversitesi bu alanda bence diğer üniversitelerden daha iyi. Kampüste yaşam olsun, spor olsun, spor yapmak için sosyal aktiviteler, öğrenci kulüpleri için birçok imkân sağladığı için ben diğer üniversitelerden daha iyi olduğunu düşündüm. Yani...civarlardaki illerden daha iyi bir kampüs şartlarına sahip olduğunu düşündüğüm için burası beni bayağı bir etkiledi...

Yukarıdaki alıntılardan hareketle üniversitenin kampüs imkanlarının birincisi fiziki yapı, ikincisi ulaşım imkanları ya da daha genel bir çerçevede maliyetler ve son olarak ise sosyal aktiviteler ve spor faaliyetlerine tanıdığı imkanlar olarak ele alınabilmesi mümkündür. Bu minvalde, öğrencilerin kampüs kategorisi içerisinde değerlendirdikleri boyutlar birden fazladır ve bu, üniversitelerin kampüslerine yönelik yapacakları iyileştirmelerin tercih sıklığını da artırabileceğine işaret etmektedir. Son olarak, benzer şekilde *Büy-* kategorisinin de birden fazla boyutu kapsayan bir tercih faktörü olduğu ifade edilebilir.

IV.V. Şehir Küçüklüğü Algısının Negatif Etkileri

Şehir büyüklüğünün üniversite tercihlerinde bir faktör olarak ele alındığı çalışmalarda, küçük şehrin öğrenciler nezdinde hem avantajlı hem de dezavantajlı bir unsur olduğu ifade edilmiştir. Örneğin Eğitim fakültelerindeki öğrencilerle yapılan bir çalışmada öğrencilerin büyükşehirde okumayı tercih ettikleri ama küçük şehirlerin daha az maliyetli oldukları görülmüş (Bora, 2021:68), Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileriyle yapılan çalışmada şehrin küçüklüğünün bir üniversite şehriyle bağdaştırılmadığı (Aksu, 2016:305), Çankırı şehrine dair algılamaların incelendiği bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin ifadeleri olumsuz olarak bulunmuş ancak bazı avantajlar da belirtilmiş (Taş & Türkan, 2016:407), Uludağ Üniversitesi ile ilgili bir çalışmada ise öğrencilerin Bursa'yı büyükşehirin imkanlarına, küçük şehrin de rahatlığına sahip bir şehir olarak olumladıkları görülmüştür (Ay, 2000). Lakin bu çalışmalar tercih nedeninden ziyade, halihazırda çalışma konusu edilen üniversite ya da fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin örnekleme dahil edildiği ve şehre yönelik memnuniyetin belirlenmeye çalışıldığı araştırmalardır. Bu çalışmada, daha ziyade tercih nedenleriyle şehrin büyüklüğü arasındaki ilişkiler araştırılan faktörlerden birini oluşturduğundan katılımcıların verdikleri cevaplar özgün hale gelmektedir. Örneğin; Katılımcı 1'in ifadeleri bu konuda

aydınlatıcı olabilir. Öğrencinin, tercihleri arasında NÖHÜ SBUİ bölümünün bulunup bulunmadığı ve bunun nedenlerinin sorulduğu soruya verdiği cevap şu şekildedir (Katılımcı 1, 20.04.2022):

...Şehrin büyüklüğü tabii ki çok önemli. Bildiğiniz gibi küçük şehir biraz...büyük şehirde yaşadığım için iki, iki buçuk milyonluk bir nüfusa sahip Şanlıurfa. Yani hem büyük şehirden kendi yaşadığınız şehirden daha az nüfuslu bir şehre gidince insan bir garip oluyor. Bunu daha önce de yaşadım. Şanlıurfa'da kalıp aslen Mardinli olduğum için orada da bir buçuk, iki yıl yaşadım. Daha küçük bir şehir olduğu için insana çok şey geliyor. Böyle değişik geliyor, hani büyük şehre alıştığımız için. Onun kalabalığına böyle bir rahatlığına falan insan alıştığı için. Küçük bir şehirde yapılacak aktiviteler, gezilecek yerler, arkadaş çevresi yani çok kısıtlanıyor. Bunun da etkisi vardı. Ya zaten Hatay nüfusu da Şanlıurfa'ya yakın olduğu için pek bir şey olmaz. Burası da 1 milyon 600 bin, 700 bin nüfusu var. Arada bir 500 bin falan var. Pek o kadar yok. Zaten Niğde'nin nüfusu kadar fark var burada (gülümseyerek).

Yukarıdaki uzun alımtıda da görüldüğü üzere, Şanlıurfa'da ikamet edip üniversite öğrenimi için Hatay'a gelmiş olan ve çalışmanın önceki kısımlarında da Hatay'ın iş imkanları konusunda sağladığı fırsatları önceleyen Katılımcı 1, şehir küçüklüğünü sadece iş imkanları değil, ama aynı zamanda sosyal aktiviteler ve arkadaş çevresi bakımından da olumsuz olarak algılamaktadır. Bu algılama, bilhassa üniversite öncesinde büyük bir şehirde ikamet eden öğrencilerde öne çıkmaktadır. Üniversite öğreniminden önce Mersin'de yaşayan Katılımcı 12'nin ifadeleri de bu doğrultuda olmakla birlikte, küçük şehrin dezavantajlarına yeni bir unsur da eklemektedir. Görüşme boyunca şehir etkisi temasını sıklıkla ifade eden katılımcının şehir küçüklüğü konusundaki ifadeleri de şu şekildedir (Katılımcı 12, 30.04.2022):

...Ulaşımı çok sıkıntılı. Çok küçük bir şehir. İstedikimi hiç bulamıyorum...

...

Hocam büyük şehirden gelince küçük şehirde yap...biraz zor oluyor. Hani denizi yok, o biraz (gülümseyerek) bende de ayrı bir problem oluyor. Hani hiçbir aktivite yapamıyorum. Elimden geldiğince her kulübe giriyorum hocam. İzcilik olsun, damla gönüllülüğü olsun, ki en fazla şey yapabilmek için aktiviteyi yapabilmek için...

Katılımcı 1'de olduğu gibi, küçük şehri sosyal aktivitelerin kısıtlılığı ile ilişkilendiren Katılımcı 12, aynı zamanda şehrin küçük olmasının alışveriş imkanlarını da kısıtladığını, bununla birlikte ulaşım problemlerini de ortaya çıkardığını ifade etmektedir. Bu yönüyle şehir küçüklüğü; iş imkanları, sosyal aktivite, ulaşım ve alışveriş imkanlarının kısıtlı olduğu algılamasını doğuran ve bu bağlamda birden fazla boyutu kapsayan bir kategori olarak öne çıkmakta, üniversite tercihlerinde olumsuz bir etken olarak tercihleri şekillendirmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, NÖHÜ SBUİ bölümünün 2021 YKS sonuçları neticesinde öğrenci tercihlerinde neden bir düşüş yaşadığına ilişkin bulgular ve aynı zamanda üniversite ve bölüm tercihlerinde öne çıkan motivasyonlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Özellikle sosyal bilimler alanında Türkiye'nin hemen her üniversitesinde görülen bu olgu birkaç boyutlu bir süreci yansıtmaktadır. Öğrencilerin, bazı fen bilimleri alanlarına olduğu gibi, sosyal bilimlere olan ilgisinin giderek azaldığı birinci boyut olarak kaydedilebilir. Öyle ki, prestijli üniversitelerin bu alana ait bölümlerinin taban başarı sıralamalarının seneden seneye azalması ve Anadolu'nun belli bölgelerindeki üniversitelerin bu bölümlerinin de kontenjanlarının dolmaması bahsedilen ilgi azlığını göstermektedir.

İkinci boyutta ise, sosyal bilimler alanı içerisinde SBUİ/Üİ bölümlerinin tercih edilmesinde de aynı izleği görmek mümkündür. Lisans düzeyinde öğrenim görme potansiyeli bulunan öğrenci sayısı ve hatta SBUİ/Üİ bölümleri topyekûn artmakla birlikte, sosyoekonomik gelişmişlik seviyesi görece daha düşük şehirlerde bulunan üniversitelerde SBUİ/Üİ bölümlerinin tercih sıklığı azalmaktadır. Dolayısıyla bölüm özelinde de olumsuz bir ayrışmanın mevcut olduğu söylenebilir. Lakin, bu bölümlerin bulunduğu üniversiteler arasında da bir ayırım bulunmaktadır. Nitekim üçüncü boyut da bununla ilintilidir.

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerden elde edilen veriler analiz edildiğinde, NÖHÜ SBUI bölümünü tercih edebilecek olmalarına rağmen, öğrencilerin yine de bazı üniversiteleri ve bölümlerini daha sık tercih edildiği görülmektedir. Zaten çalışma grubu oluşturulurken esas alınan kriterlerden biri de öğrencilerin bulunduğu bölümlerin 2021 YKS yerleştirmeleri sonucunda en az on öğrenci tarafından tercih edilmesi olmuştur. Dolayısıyla bu tercihler arasındaki farklılıkların ortaya konulması hem üniversiteler hem de SBUI/UI bölümleri için çözüm önerileri oluşturmak için önemli detayları barındırmaktadır.

Elde edilen bulgulara göre, öğrenciler; üniversitelerinin bulunduğu şehirlerin ikamet adreslerine yakın olmasını, şehrin iş imkanları sunmasını ve öğrencilere yönelik bir şehir olmasını birincil olarak önemsemektedir. Bu bağlamda, üniversite şehri teması altında iyileştirilebilecek en az iki yön bulunmaktadır. Bunlardan biri; şehirde okuyan öğrencilere yönelik staj imkanlarının sağlanması olabilir. İkincisi ise, öğrencilerin şehir yaşamında maliyetlerini düşürecekleri, daha kolay ulaşım sağlayabilecekleri ve kültürel açıdan uzaklık hissetmeyecekleri bir ortamın sağlanmasına yönelik iyileştirmeler olarak ifade edilebilir.

Öğrencilerin, birincil olarak önemsedikleri bir diğer kategori ise ailelerinden ve sosyal çevrelerinden aldıkları tavsiyeler olmuştur. Bazı öğrenciler için doğrudan bazıları için ise belli opsiyonlar kümesi sunan tavsiyeler dikkate alınmaktadır. Bu bağlamda en öne çıkan çözüm önerisinin, üniversite ve bölümleri tanıtacak faaliyetlerin artırılması ve özellikle öğrencilerin tavsiyeler aldıkları birey ve gruplara yönelik bilgilendirmelerin yapılmasıdır ki, birincil etkenler arasında ifade edilebilecek son faktör ise bununla ilgilidir.

Çalışmanın bulgularına göre, SBUI/UI öğrencileri, esasında bölümlerinin oldukça yüksek düzeyde bir iş potansiyeli olduğunun, aynı zamanda da kendi kişisel gelişimleri için bir fırsat sunduğunun farkındadırlar. Dolayısıyla SBUI/UI bölümlerinin derslerinin tanıtılması, aynı zamanda iş imkanlarının daha net biçimde ifade edilmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda, SBUI/UI bölümleri, her ne kadar doğrudan bir meslek edindirmese de, hayatın rasyonelliğinde bir yer bulabilecek potansiyel taşıyan ve kişinin entelektüel gelişiminde önemli pay sahibi olabilecek bir formasyon vermektedir.

Çalışmada önemli olarak ele alınan diğer iki kategori; NÖHÜ bünyesinde geliştirilebilecek ve bu yolla üniversitenin pozitif ayrışmasını olumlu olarak sağlayabilecek bir çözüm getirmektedir. Öğrencilere göre; bölümün yabancı dil konusunda sağladığı ya da sağlayacağı fırsatlar önemli tercih nedeni olarak görülmektedir. Bu minvalde, üniversite ve bölümlerde bilhassa İngilizcenin geliştirilmesi hususunda yapılacak iyileştirmeler önemlidir. İkinci olarak ise, üniversite ve bölümün akademik kadrosunun yetkinliğinin birtakım mekanizmalarla tercih yapacak öğrencilere tanıtılması tercih sıklığının artırılmasına yardımcı olabilir.

Son olarak; kişisel özelliklere göre değişiklik gösterebilen üç etkenden ve muhtemel çözümlerden bahsedilebilir. Bunlar; bölümün yurtdışı fırsatlarının artırılması, şehrin küçüklüğünden kaynaklanan ulaşım, alışveriş imkanlarının kısıtlılıklarının iyileştirilmesi ile kampüsün estetik açıdan regüle edilmesi ve kampüste de fiziki iyileştirmelerin yapılmasıdır.

Yukarıda anılan bu tercih motivasyonları ve muhtemel çözümler ile yalnızca NÖHÜ SBUI bölümünün değil, ama aynı zamanda hem NÖHÜ'nün hem de benzer sorunları yaşayan üniversite ve bölümlerin öğrenciler tarafından daha sık tercih edileceği çıkarımı yapılabilir. İlerleyen dönemlerde, benzer çalışmalar hem NÖHÜ bünyesinde aynı sorunu yaşayan bölümler hem de diğer üniversite ve bölümler tarafından gerçekleştirildiğinde daha tutarlı ve güvenilir sonuçların ortaya çıkacağı varsayılabilir. Bu bağlamda, sosyal bilimler alanındaki aynı yönde çalışmaların da, bu çalışmayla birlikte bir metot izleği edinebileceği öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Agallija, N. (2021). Türkiye’de siyaset bilimi ve kamu yönetimi öğrencilerinin bölüm tercih nedenleri ve bölüme ilişkin memnuniyet düzeyleri. *Turkish Studies (Elektronik)*, 16(2), 493-510.
- Agrey, L. ve Lampadan, N. (2014). Determinant factors contributing to student choice in selecting a university. *Journal of Education and Human Development*, 3(2), 391-404.
- Akar, C. (2012). Üniversite seçimini etkileyen faktörler: iktisadi ve idari bilimler öğrencileri üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), 97-120.
- Aksu, H. H. (2016). Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin bölümleri hakkındaki görüşleri: Giresun Üniversitesi örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 299-316.
- Altaş, D. (2006). Üniversite öğrencileri memnuniyet araştırması. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 21(1), 439-458.
- Ay, M. E. (2000). 1999-2000 öğretim yılında fakültemize gelen I. sınıf öğrencileri üzerine bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 227-243.
- Bakır, N. O., Arslan, F. M. ve Gegez, A. E. (2016). Üniversite öğrencilerinde memnuniyet oluşturan unsurların saptanması: Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesi öğrencileri ile bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 38(1), 93-125.
- Bora, V. (2021). Eğitim fakültesi tercihinin etkileyen faktörler: eğitim fakültesi öğrencileri üzerine nitel bir çalışma. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 65-71.
- Briggs, S. (2006). An exploratory study of the factors influencing undergraduate student choice: the case of higher education in Scotland. *Studies in Higher Education*, 31(6), 705-722. <https://doi.org/10.1080/03075070601004333>
- Briggs, S. ve Wilson, A. (2007). Which university? A study of the influence of cost and information factors on Scottish undergraduate choice. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 29(1), 57-72. <https://doi.org/10.1080/13600800601175789>
- Bucak, Ç., Çağlayan, O., Çakır, C., Çiper, H., Çuhadaroğlu, K., Çökelek, C., İmancı, A., Karaköse, M., Kozal-Erdölek, Ö., Kül, M., Taç, M. ve Yılmaz, Y. (2019). İİBF’ler ve iktisat eğitimi üzerine düşünmek: iktisat öğrencileri gözüyle bir yeniden değerlendirme. *İktisat ve Toplum*, (104), 9-17.
- Ceylan, H. H., Köse, B. ve Aydın, S. (2017). Üniversite ve şehir özelliklerinin üniversite tercihindeki etkisinin cinsiyete göre değerlendirilmesi: şehir pazarlama yaklaşımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 8(20), 269-286.
- Creswell, J. W. ve Creswell, J. D. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. California: SAGE Publications.
- Çatı, K., İştari, E. ve Özcan, H. (2016). Üniversite tercihlerine etki eden faktörlerin incelenmesi: Türkiye genelinde bir alan araştırması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(2), 163-177. <https://doi.org/10.5961/jhes.2016.153>
- Çekerol, G. S. ve Yürekli, E. (2019). Öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörlerin analitik hiyerarşi süreciyle (ahs) belirlenmesi: eğitim hizmetleri pazarlaması bakımından bir değerlendirme. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 1434-1458.
- Çelik, T., Aykan, E. ve Barak, D. (2018). Türkiye’de iktisat eğitiminde doğru tercih yapılıyor mu?. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 4(2), 165-173.
- Demirtaş, M. (2012). Vakıf üniversitelerinin tanıtım faaliyetlerinin öğrenci tercihleri üzerindeki etkileri: İstanbul Aydın Üniversitesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Humanities Sciences*, 7(4), 212-231.
- Doğan, S. ve Türkmen, H. H. (2019). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi örneğinde öğrencilerin üniversite tercih nedenlerinin tespitine yönelik bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(30), 848-866. <https://doi.org/10.20875/makusobed.631424>
- Drisko, J. W. ve Maschi, T. (2016). *Content Analysis*. Oxford: Oxford University Press.
- Eğilmez, M. (2014, 14 Eylül). İİBF sorunu. <https://www.mahfiyegilmez.com/2014/09/iibf-sorunu.html> adresinden 19 Eylül 2021 tarihinde alınmıştır.
- Erkuş, H., Oral, T. ve Sever, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin bölüm tercihlerini etkileyen faktörler üzerine bir araştırma. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(20), 261-275.
- Erkut, E. (2018, 8 Eylül). Vakıf üniversitelerine kış geliyor. <http://erhanerkut.com/wp-content/uploads/2018/09/KisGeliyor.pdf> adresinden 19 Eylül 2021 tarihinde alınmıştır.

- Erkut, E. (2019, 17 Ocak). Yükseköğretimde kontenjan balonu. <http://erhanerkut.com/wp-content/uploads/2019/03/KontenjanBalonu.pdf> adresinden 20 Eylül 2021 tarihinde alınmıştır.
- Ertoprak, D. G. (2015). Üniversite tercihlerinde etkili olabilecek özellikleri belirlemeye yönelik bir ölçekleme çalışması. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 153-174.
- Giorgi, A. (2010). Phenomenology and the practice of science. *Existential Analysis*, 21(1), 3-22.
- Gömleksiz, M. N. (2002). Üniversitelerde yürütülen yabancı dil derslerine ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 143-158.
- Gürdoğan, A. (2016). Öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörler: Ortaca örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1238-1246.
- Hemsley-Brown, J. ve Oplatka, I. (2015). University choice: what do we know, what don't we know and what do we still need to find out?. *International Journal of Educational Management*, 29(3), 254-274. <https://doi.org/10.1108/IJEM-10-2013-0150>
- Holdsworth, D. K. ve Nind, D. (2005). Choice modeling New Zealand high school seniors' preferences for university education. *Journal of Marketing for Higher Education*, 15(2), 81-102.
- Hoyt, J. E. ve Brown, A. B. (2003). Identifying college choice factors to successfully market your institution. *College and University*, 78(4), 3-10.
- İri, R., İnal, M. E. ve Türkmen, H. H. (2011). Şehir pazarlamasında bilinirliğin önemi: Niğde yöresinin bilinirliğinin ölçülmesine yönelik bir araştırma. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(1), 81-96.
- İri, R. (2020). Şehir pazarlaması kapsamında üniversite öğrencilerinin şehir ve yöre halkına yönelik tutumları: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar*, 4(13), 35-50.
- Joseph, M., Mullen, E. W. ve Spake, D. (2012). University branding: understanding students' choice of an educational institution. *Journal of Brand Management*, 20(1), 1-12. <https://doi.org/10.1057/bm.2012.13>
- Kiriş, H. M. ve Gül, H. (2021). Türkiye'de siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümleri: 2018 sıralamaları ve karşılaştırmalı analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(3), 313-337.
- Koçak, D. ve Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2021). Üniversite tercih nedenlerinin ikili karşılaştırma ve sıralama yargıları yöntemleri ile ölçeklenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 1580-1591.
- Konu-Kadirhanogulları, M. ve Özyay-Köse, E. (2023). 2022 YKS biyoloji öğretmenliği programına yerleşen öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörlerin karar ağacı ile sınıflandırılması. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 6(1), 65-82.
- Korkut-Owen, F., Kepir, D. D., Özdemir, S., Ulaş, Ö. ve Yılmaz, O. (2017). Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri. *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 135-151.
- Kozak, M. ve Coşar, Y. (2009). Üniversite adaylarının ÖSYS tercihlerinde kullandıkları karar verme stratejileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(59), 399-419.
- Köksal, K. (2016). Üniversite ve meslek tercihinin etkileyen unsurlara yönelik bir alan araştırması. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 26(2), 39-69.
- Kurnaz, A. (2019). Üniversite seçimini etkileyen faktörler: açıcılık ve gastronomi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 612-627.
- Mangan, J., Hughes, A., Davies, P. ve Slack, K. (2010). Fair Access, achievement and geography: explaining the association between social class and students' choice of university. *Studies in Higher Education*, 35(3), 335-350.
- Maringe, F. (2006). University and course choice: implications for positioning, recruitment and marketing. *International Journal of Educational Management*, 20(6), 466-479.
- Ming, J. S. K. (2010). Institutional factors influencing students' college choice decision in Malaysia: a conceptual framework. *International Journal of Business and Social Science*, 1(3), 53-58.
- Moustakas, C. (2010). *Phenomenological Research Methods*. California: SAGE Publications.
- Orhan, G. ve Suluhan, E. (2019). Siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümlerinin geleceği: değişen talepler karşısında politika önerileri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(46), 55-75.
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2021a). 2021 yükseköğretim kurumları sınavı (yks) yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu. <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2021/YKS/kntkilavuz05082021.pdf> adresinden 24 Eylül 2021 tarihinde alınmıştır.

- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2021b). En küçük ve en büyük puanlar (tablo-4). https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2021/YKS/YERLESTIRME/tablo4_31082021.pdf adresinden 21 Eylül 2021 tarihinde alınmıştır.
- Ömürgönülşen, U. (2010). Türkiye’de lisans düzeyi kamu yönetimi öğretiminde yakın dönemde yaşanan gelişmeler: mevcut durum, sorun alanları ve gelişme eğilimleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(3), 123-161. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002175
- Özcan, H. (2016). Öğrencilerin üniversite tercihinde etki eden faktörler üzerine bir araştırma. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 4(1), 16-39.
- Özgüven, N. (2011). Vakıf üniversitesi tercihinin analitik hiyerarşi süreci ile belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), 279-290.
- Raposo, M. ve Alves, H. (2007, 31 Ekim). A model of university choice: an exploratory approach. *Munich Personal RePEc Archive*. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/5523/1/MPRA_paper_5523.pdf adresinden 5 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.
- Sağdıç, M. (2014). Üniversite öğrencilerinin İstanbul’a ilişkin algılarının şehir imajı açısından analizi. *Turkish Studies (Elektronik)*, 9(2), 1267-1283.
- Sidin, S. M., Hussin, S. R. ve Soon, T. H. (2003). An exploratory study of factors influencing the college choice decision of undergraduate students in Malaysia. *Asia Pacific Management Review*, 8(3), 259-280.
- Simões, C. ve Soares, A. M. (2010). Applying to higher education: information sources and choice factors, *Studies in Higher Education*, 35(4), 371-389. <https://doi.org/10.1080/03075070903096490>
- Taş, B. ve Türkan, O. (2016). Üniversite öğrencileri ikametgâh durumu ve şehir ilişkileri: Çankırı örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(47), 403-410.
- Taş, B., Türkan, O. ve Çolak, M. (2017). Şehir ve üniversite tercihleri üzerine bir araştırma: Çankırı Karatekin Üniversitesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(60), 27-40.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2019, Aralık). İllerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması: SEGE-2017. https://www.bebka.org.tr/admin/datas/sayfas/89/sege-2017_1581687211.pdf
- Thetsane, R. M., Mokhethi, M. C. ve Patrick, B. M. (2019). Students choice of a university: case of National University of Lesotho (NUL). *Journal of Education & Social Policy*, 6(2), 140-148. <https://doi.org/10.30845/jesp.v6n2p16>
- Uz-Bilgin, Ç., Kavuk-Kalender, M., Yılmaz, M. B., Orhan, F., Erdem, M. ve Yıldırım, S. (2019). BÖTE bölümlerine 2017 yılında yerleşen öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörler. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 278-280. <https://doi.org/10.12984/egeeffd.491627>
- Yalçıntaş, A. ve Akkaya, B. (2019a). Diplomalı aylak sınıf: gösterişçi tüketim süreci olarak Türk yükseköğretim sistemi. *Efil Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 2(5), 92-125.
- Yalçıntaş, A. ve Akkaya, B. (2019b). Türkiye’de akademik enflasyon: “her ile bir üniversite politikası” sonrasında Türk yükseköğretim sistemi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 74(3), 789-810. <https://doi.org/10.33630/ausbf.551330>
- Yükseköğretim Kurumu. (2018, 18 Kasım). YÖK’ün yaptığı tercih anketi sonuçlandı. https://www.yok.gov.tr/HaberBelgeleri/Haber%20C4%B0C3%A7erisindeki%20Belgeler/Dosyalar/2018/yok_un_tercih_anketi_sonuclandi.pdf adresinden 5 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.
- Zengin, B. ve Uzut, İ. (2017). Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen nedenler: İstanbul vakıf üniversiteleri örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 16-30.

Etik Beyanı : Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde ÖHÜİBF Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

İlgili çalışmada 26.10.2021 tarih ve E-86837521-050.99-129895 sayılı Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi etik kurulundan gerekli izinler alınmıştır. Bu çalışma, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından kabul edilen 05.01.2022 tarih ve 2022/01/01 nolu aynı başlıklı bilimsel araştırma projesinden üretilmiştir.

Yazar Katkıları : Melih Nadi TUTAN, çalışmanın tüm bölümlerinde literatür taraması, veri toplama ve analiz aşamalarında katkı sağlamıştır. Kübra ÖZTÜRK, çalışmanın tüm bölümlerinde, veri toplama ve analiz aşamalarında katkı sağlamıştır. Turgay DÜĞEN, çalışmanın tüm bölümlerinde veri toplama ve analiz aşamalarında katkı sağlamıştır. 1. yazarın katkı oranı: %50, 2. yazarın katkı oranı: %30, 3. yazarın katkı oranı %20'dir.

Çıkar Beyanı : Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur. Çalışmada Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi'nin 05.01.2022 tarih ve 2022/01/01 nolu kararıyla ödenek desteği alınmıştır.

Teşekkür (Varsa) : Bu projenin gerçekleştirilmesini mümkün kılan Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi personelleri başta olmak üzere, çalışma grubumuzun oluşturulması sürecinde iletişim kolaylıkları sağlamış olan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden Dr. Öğr. Üyesi Serdar Çakmak'a, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Erciş İşletme Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Abdulmenaf Turan ve Uluslararası İlişkiler Bölümünden Dr. Öğr. Üyesi Erkan Aşar'a, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı Dr. Öğr. Üyesi Murad Duzcu'ya, Kutahya Dumlupınar Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünden Doç. Dr. Cantürk Caner'e ve Bölüm Sekreteri Ensar Kutlu Bey'e, İnönü Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı Prof. Dr. Ahmet Karadağ ve Arş. Gör. Rabia Sare Aslyürek'e, proje süresince desteklerini esirgemeyen Bölüm Başkanımız Prof. Dr. M. Serkan Taflıoğlu'na, fakültemiz İktisat Bölümü Başkanı Prof. Dr. Fatih Yücel'e, Fakülte Dekanımız Prof. Dr. Haluk Bengü ve Dekan Yardımcımız Prof. Dr. Okyay Uçan'a ve mülakat katılımcılarımıza teşekkürlerimizi sunarız.

Ethics Statement : The authors declare that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In case of detection of a contrary situation, ÖHÜİBF Journal has no responsibility and all responsibility belongs to the authors of the study. This study was carried out following the approval of Niğde Omer Halisdemir University Ethics Committee with E-86837521-050.99-129895 numbered and dated October 26, 2021. This study was produced from the scientific research project with the same title, dated 05.01.2022 and numbered 2022/01/01, accepted by Niğde Ömer Halisdemir University Scientific Research Projects Coordination Unit.

Author Contributions : Melih Nadi TUTAN contributed to the literature review, data collection and analysis stages in all parts of the study. Kübra ÖZTÜRK contributed to the data collection and analysis stages in all parts of the study. Turgay DÜĞEN contributed to the data collection and analysis stages in all parts of the study. 1st author's contribution rate: 50%, 2nd author's contribution rate: 30%, 3rd author's contribution rate is 20%.

Conflict of Interest : There is no conflict of interests between authors.

Acknowledgement : We would like to thank to Niğde Ömer Halisdemir University Scientific Research Projects Coordination Unit staff, who made this project possible, and for their communication supports during the formation our working group, to Dr. Serdar Çakmak from Nevşehir Hacı Bektaş Veli University International Relations Department, Faculty of Business Dean Prof. Dr. Abdulmenaf Turan and Dr. Erkan Aşar from Van Yuzuncu Yıl University Ercis, Hatay Mustafa Kemal University Head of International Relations Department Dr. Murat Duzcu, Assoc. Dr. Cantürk Caner and Department Secretary Ensar Kutlu from Kutahya Dumlupınar University International Relations Department, Head of International Relations Department Prof. Dr. Ahmet Karadağ and Research Assistant Rabia Sare Aslyürek from Inonu University, for their support throughout the Project, our Head of Department Prof. Dr. M. Serkan Taflıoğlu, Head of the Department of Economics of our University Prof. Dr. Fatih Yücel, our Faculty Dean Prof. Dr. Haluk Bengü, our Faculty Deputy Dean Prof. Dr. Okyay Uçan and our interview participants.